

STANDARD I PRODUKTIVNOST — JEDINSTVENI PROCES
STETNOST KAMPANJE I ZACAHURENOSTI
MNOGO JOŠ TREBA UČINITI — GOVORI
PREDSJEDNIK SKUPŠTINE OPĆINE JAKOV GRUBIŠIĆ
DUGOROČNIJI PROGRAMI U TURIZMU
KUĆA OD ŠECERA
GOVORE NASTAVNICI
MEDICINSKI CENTAR — ŠTA JE TO?
INSPEKTORI NA GOVORNICI
900 GODINA ŠIBENIKA
TKO JE TO ČIKAF?

DVADESET GODINA

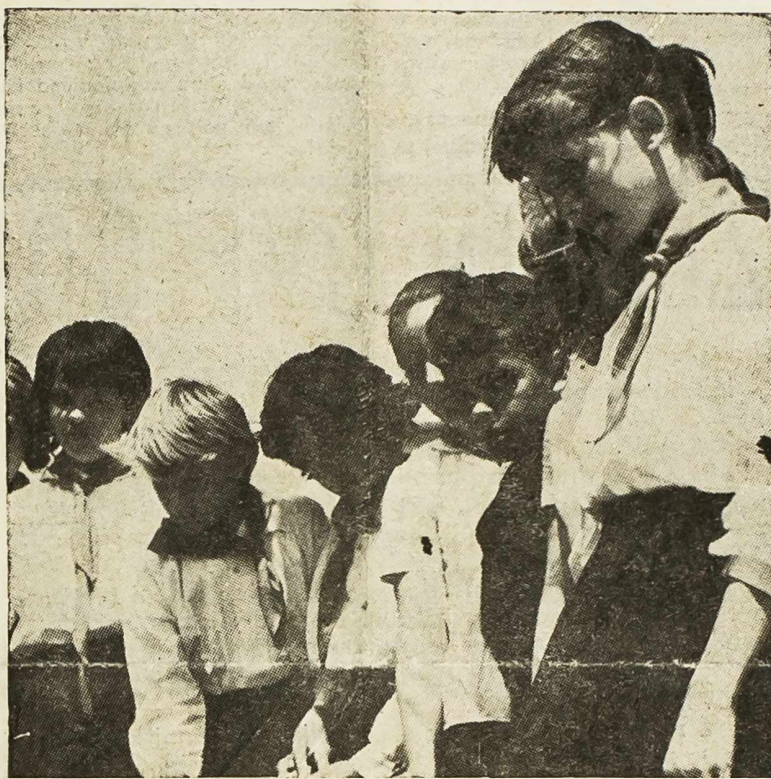
Kada se prisjećamo svih onih dana Republike koje smo dosad slavili, ujedno se prisjećamo i svih dostignuća koje smo postigli, svih onih naših slabosti i uspona na koje smo se pripremili oni društvenog ili našeg ličnog karaktera. Svaki bi od nas mogao o tim danima ispričati po jednu veliku priču o čovjeku ovome našem, o Republici ovoj našoj, možda o nekoj tvornici, nekoj školskoj zgradi, seoskom putu ili Auto-putu, nekoj cesti ili Magistrali, o nekom školskom satu ili postignutom uspjehu za radnim strojem i bila bi to ujedno priča o dijelu Republike, dijelu njena dvadesetogodišnjeg bitka.

Ispričajte, na primjer, priču o tome kako je poslije rata u naše luke stigao prvi Unrin brod, kako smo vršili skupljanja stare gume ili organizirali i provodili radne akcije, pa će se lako doći do rezultata za koji smo radili, stvarali ili učili punih dvadeset godina (ako ne računamo i vrijeme prije 29. novembra 1945. godine, kada je nešto poslije 17 sati proglašena FNRJ).

Ali, može se reći, prošle su godine, prošle su proslave, i došla eto i ova. O njoj bi trebalo da pričamo, jer je u njoj pred radne ljude i građane naše zemlje postavljen zna-

čajni zadatak — ostvarenja privredne reforme i uklapanja u međunarodnu podjelu rada, jer je u njoj donijet novi Osnovni zakon o radnim odnosima koji je još temeljitije učvrstio prava proizvođača da upravljaju svojim radom i svojim dohocima. Trebalo bi!

Republika naša slavi svoj praznik. S njom i mi. Zajedno slavimo društvene i političke rezultate do kojih smo došli, proslavljamo svoj ekonomski i kulturni napredak, spominjemo prošle dane i trenutak ovaj sadašnji; kada ćemo u krugu boraca NOR-a, na nekom sastanku, u svojoj porodici, za TV-aparatom ili pak negdje na izletu — još jednom govoriti o prijednim danima i ovogodišnjem Danu Republike, i to s posebnim zanosom i posebnim iskrenjem, s velikom nadom u slijedeću proslavu i slijedeće dane — naše Republike.

PRED GODIŠNJE SKUPŠTINE BORACKIH ORGANIZACIJE

Umjesto tri - jedna organizacija

U Šibeniku je 22. o. m. održano savjetovanje predstavnika boračkih organizacija općina Zadar, Obrovac, Biograd, Knin, Drniš, Benkovac i Šibenik, kojem je prisustvovao i Jozo Milošević, tajnik Republičkog odbora Saveza udruženja boraca NOR-a Hrvatske. Nakon uvodnog izlaganja druga Miloševića, u diskusiji su učestvovali predstavnici općinskih odbora sjevnodalmatinskih komununa, koji su, pored ostalog, iznijeli iskustva iz dosadašnjeg djelovanja organizacija Udruženja boraca NOR-a, Ratnih vojnih invalida i Rezervnih oficira i podoficira.

Na savjetovanju se raspravljalo o pripremama za održavanje godišnjih konferencija triju općinskih organizacija, pa je preporučeno da se na nivou komune izvrši spajanje na način da umjesto tri udružene djeluje jedna organizacija, s tim da dvojica izabranih potpredsjednika budu na čelu sekcija za Ratne vojne invalide, odnosno za Rezervne oficire i podoficire. U toku tih priprema potrebno je također održati godišnje sastanke mjesnih organizacija, s tim da se izvrši spajanje Udruženja boraca NOR-a s Udruženjem ratnih vojnih invalida, i to na onim područjima gdje za to postoje svi potrebni

SVEČANOSTI UZ DAN REPUBLIKE

Uz kulturne i sportske priredbe u školama i radnim kolektivima ovogodišnji praznik Dana Republike bit će obilježen na šibenskoj općini i u zoni drugih manifestacija Boračke organizacije Baldeškina i Skopina otkrit će u Ulici Borisa Kidrića spomen — ploču u znak sjećanja na poginule borce i žrtve fašističkog terora u narodnooslobodilačkoj borbi. U osnovnim i srednjim školama na svečan način obaviti će se prijem učenika u Savez pionira i u Savez omladine.

Dan Republike bit će također proslavljen u poduzeću za izradu aluminijskih konstrukcija »Palke puštanjem u pogon eloksrnice, a u naselju Ražne izvršit će se priključak na gradsku vodovodnu mrežu.

U Kninu i na čitavom području općine svečano će se proslaviti 29. novembra — Dan Republike. Tim povodom u Kninu će se održati svečana akademija s kulturno - zabavnim programom kojeg će izvesti članovi KUD studenata iz Rijeka. U

čast Dana Republike više od 1000 pionira s područja općine bit će na svečani način primljeno u organizaciju Saveza pionira.

U okviru prazničkih dana u Kninu će DTO »Partizan« i druge sportske organizacije prirediti niz sportskih takmičenja.

Plenum Općinskog komiteta Saveza komunista

U Šibeniku je 23. o. m. održan plenum Općinskog komiteta Saveza komunista Šibenik na kojem se raspravljalo o nekim ideološko - političkim pitanjima iz rada Saveza komunista naše općine, o kadrovskim promjenama do kojih je došlo u Općinskom komitetu, te o prijedlogu za sastav budućeta Općinskog komiteta za 1966. godinu. Plenumu je prisustvovao i Marin Vukman, član Kotarskog

komiteta SK Split. Izvještaj o ideološko - političkom radu Saveza komunista naše općine podnio je drug Živko Bjelanović. I u izvještaju i u diskusiji konstatirano je da ideološko-politički rad članova i organizacija SK nije onakav kakav bi trebalo da bude, a osobito u seoskim organizacijama, te da je Marksistički klub ove godine podbacio u svome radu.

Na plenumu je, a u vezi s kadrovskim pitanjima, zaključeno da ubuduće sekretarijat umjesto pet ima sedam članova, te su u sekretarijat birani drugovi Paško Periša, poslanik Saveznog vijeća Savezne skupštine, i Ante Milošević, predsjednik Općinskog odbora SSRN Šibenik. Umjesto dosadašnjeg predsjednika organizacione komisije druga Dane Seksa, koji je zbog preopterećenosti s nizom drugih društvenih funkcija podnio zahtjev da bude razriješen za novog predsjednika je biran drug Čiro Milutin. Iz ove je komisije isključen Drago Kaleb. Za novog predsjednika ideološko-političke komisije biran je drug Paško Periša, jer je dosadašnji predsjednik te komisije drug Živko Bjelanović, zbog preopterećenosti na drugim poslovima, podnio zahtjev da ga se razriješi dužnosti. Pored toga, izvršene su još neke kadrovske promjene u komisijama Općinskog komiteta Saveza komunista.

SA SKUPŠTINE KOMUNALNE ZAJEDNICE SOCIJALNOG OSIGURANJA

Uštedeno pola milijarde na bolovanjima

Radne organizacije su u ovoj godini mnogo bolje prošle s ustupljenim sredstvima Zavoda za socijalno osiguranje nego prošle godine. Za devet mjeseci na toj poziciji zabilježile su uštedu od blizu 39 milijuna dinara, dok je lani u istom razdoblju bio gubitak od preko 13 milijuna. Koji su tome uzroci? Konstatiramo prvo da se od navedenog sučeta odnosi na bolovanja od 30 dana 24 milijuna, a na troškove zdravstvene zaštite zbog nesreće na poslu 15 milijuna dinara. Ako za bolovanja dalje kažemo da je najveća ušteda sredstava u grani obojene metalurgije i da iznosi 22 milijuna dinara, dobivamo odgovor na postavljeno pitanje. Naime, ta grana je uspjela da najviše snizi bolovanje do 30 dana. TLM »Boris Kidrič« ima manje bolovanja za 2,10%, Tvornica elektroda i ferolegura za 1,6%, a Boksitni rudnici Drniš za 2,5%. Dalje, dobre uspjehe su postigli: »Ivan Lavčević« (od 8,5 na 4,8%), Rudnik Siverić (od 9,9 na 6,9%), Transremont Drniš (od 7 na 4,2%) i drugi. U pozitivnoj su bilanci još »Jadranka« sa 2,5 milijuna a Željeznica sa 1,5 milijuna dinara. Izraženo u danima, manje je bolovanja u ovoj o. m. od 30 dana za 40.212 (Šibenik 331.156, a Drniš 7.056), a preko 30 dana 31.456 (Šibenik 19.930, a Drniš 11.523) ili sveukupno 71.665 dana. Šta taj broj predstavlja za našu privredu i fond socijalnog osiguranja? Uzmemo li da je vrjednost jednoga radnog dana našeg radnika prosječno 5.000 dinara, dobije se suma od 358 milijuna dinara. Ako tome dodamo prosječnu vrjednost bolovanja od 1500 dinara dnevno, Zdravstvenom fondu je uštedeno blizu 108 milijuna ili sveukupna vrjednost iznosi 466 milijuna dinara. Možemo zamisliti šta znači gotovo pola milijarde dinara za područje ove dvije općine, odnosno za šibensku 345, a drničku 121 milijun dinara. To nam govori da je u ovoj godini u nekim radnim organizacijama bila pravilna orijentacija na smanjenje bolovanja. Postoje li tu još neke rezerve? Iako smo u postotku smanjenja mnogo u ovoj godini uspjeli, mišljenja smo da su neke organizacije vrlo malo na tome učinile, odnosno da su bolovanja još nenormalno visoka. Tako industrija »Krk« ima bolovanje 9,2%, Izgradnja 7,1%, Luka 7,7%, S pad 6,9%, Boksitni rudnici Drniš 12,2%, Kamenolom Drniš 8,7% i još neki. Kako postići smanjenje? Svakako u suradnji s liječnikom, liječnikom komisijom Zavoda, kontrolorom bolovanja i određenom analizom uvjeta rada. Zajednička suradnja svih tih faktora m ora dovesti do rezultata. Onamo gdje to ne ide — treba zvati liječničku komisiju da vrši natpregledbe onih koji su na bolovanju. Mnogo dana se gubi i u postupku ostvarivanja prava na invalidsku mirovinu. Zbog toga je skupština zaključila da se taj put s kratki i da ne traje nekoliko mjeseci kao do sada — nego nekoliko dana.

Sredstva data za troškove zdravstvene zaštite unesrećenih na poslu također su uštedena, što znači da je i nesreća manje. Iako ne možemo dati brojačne podatke, očito je da su na tom vidu najveću uštedu postigli: saobraćaj, obojeni metali, građevinarstvo i ugljenokopi.

HOĆE LI DOĆI DO IZVANREDNOG DOPRINOSA?

Da li naprijed navedeni podaci, odnosno uštede govore da će Zdravstveni fond izići ovu godinu bez deficita? Nikako. Prihodi se ne ostvaruju prema planu, u podbačaju su za oko 4%, i to zbog malih osobnih dohoda na našem području. Ista situacija je i po rebalansu Fonda od 1. VIII 1965. Predviđeni porast od 24% ne ostvaruje se nego samo sa 14,5%. Zbog toga su prihodi Zdravstvenog fonda za VIII i IX mjesec manje ostvareni za više od 40 milijuna. Dok se prihodi ostvaruju ispod plana, rashodi rastu brže i u odnosu na plan i prema 1964. godini. Teško je već danas dati jedno solidno upoređenje, s obzirom da ima dosta zaostalih potraživanja od strane nekih zdravstvenih ustanova (!) i s obzirom na povećane troškove u ovoj godini. Bolnički troškovi s u veći za 43%, iako je broj bolno-opskrbljenih dana manji za oko 5000, lijekovi za 23% (broj receptata manji za 30.000), ambulantno liječenje za 26% (broj pregleda manji za 34.000), sve u odnosu na 1964.

Analiza Fonda na skupštini pokazala je da se očekuje deficit od oko 140 milijuna dinara. Taj iznos je upravo na granici stvorenih rezervi od 1963 do danas, odnosno do kraja ove godine. To kazuje da će se rezerva »progutati«, a postoji i ona druga bojazan. Naime, bojazan da bude i nepokrivenoj manjka, što bi bilo vrlo loše, jer se u tim slučajevima propisuje izvanredni doprinos koji plaćaju radnici iz svojih neto-primanja ili organizacije iz sredstava kojima samostalno raspolažu. Upravo iz tih razloga na skupštini se dosta govorilo kako bi trebalo sve poduzeti da se postigne u ovo kratko ili, bolje, kritično vrijeme određene uštede na onim vidovima gdje se to može učiniti. I posebni zdravstveni odbor skupštine dao je određene zaključke u tom i drugom pravcu koje je skupština prihvatila. Međutim, treba naglasiti da sami takvi i slični zaključci nisu dostatni, potrebna im je snaga za realizaciju, a ona se nalazi uglavnom izvan okvira ovog organa samoupravljanja — u zdravstvenim ustanovama i radnim organizacijama.

Skupština Komunalne zajednice radnika na kraju je donijela svoj prvi Statut.

Ivo Ramić

ZA DEVET MJESECI OVE GODINE BROJ AKTIVNIH OSIGURANIKA NA PODRUČJU OPĆINE ŠIBENIK MANJI JE ZA 3,3 POSTO NEGO U ISTOM RAZDOBLJU PROSLE GODINE

I DRUGA STRANA NEZAPOSLTENOSTI

Prema podacima koje smo dobili u Zavodu za zapošljavanje, proizlazi da je broj aktivnih osiguranika na području općine u prvih devet mjeseci ove godine manji za 3,3 posto nego u istom razdoblju prošle godine. Situacija je još nepovoljnija kad se zna da ni u prošloj godini, u odnosu na 1963., nije zabilježen porast zaposlenosti. Slična je situacija i na području općine Drniš, gdje je ove godine u odnosu na isto razdoblje 1964. godine registrirana 4,7 posto manje zaposlenih.

Mjesečno je prosječni broj nezaposlenih na području šibenske komune za prvih devet mjeseci prošle godine iznosio 1.209, a u ovoj godini 1.467 osoba. Povećanje broja nezaposlenih, dakle, iznosi više od deset posto. S tim je u uskoj vezi i kretanje broja novoupisanih. U Zavodu za zapošljavanje informirani smo da je za prvih devet mjeseci prošle godine svakog mjeseca prosječno upošljavano 235 osoba, a u istom razdoblju ove godine 165 osoba. Pod novoupisanih zaustavio

se, dakle, na 42,1 posto. Interesantno je zabilježiti da je na području općine Drniš za šest mjeseci ove godine zaposleno čak 64 posto manje osoba nego u istom razdoblju prošle godine.

Gornjim podacima dodat ćemo i slijedeće: preko Zavoda su u siječnju ove godine dobile posao 144 osobe, u veljači 143, u ožujku 317, u travnju 211, svibnju 205, lipnju 144, u srpnju je zaposleno 158 osoba, u kolovozu 80, a u rujnu 86. Usporedo s tim donosimo i podatke o

broju nezaposlenih u pojedinim mjesecima ove godine. U siječnju je bilo 1.655 nezaposlenih, u veljači 1.713, mjesec dana kasnije 1.683, u travnju su 1.564 osobe tražile posao, u svibnju 1.411, u lipnju je bez posla bilo više od 1.300 osoba, u srpnju 1.255, u kolovozu 1.228, dok je u rujnu 1.467 osoba tražilo da se zaposli.

Mnogi nezaposleni imali su pravo na korištenje novčanih naknada, a osigurana im je i besplatna zdravstvena zaštita.

(Nastavak na 9. strani)

Jure Bilić
sekretar
Kotarskog
komiteta SK
Split

Poslije uvođenja privredne reforme iskristaliziralo se nekoliko značajnih pitanja o kojima treba razgovarati. Naš urednik Josip Grbelja posjetio je drugu Juru Bilića, sekretara Kotarskog komiteta Saveza komunista Split, i s njim vodio razgovor o nekim problemima koji su se pojavili u radnim organizacijama.

Cini se da je u ovom trenutku pitanje VREMENA (ili ograničenja) privredne reforme veoma diskutabilno pitanje, i da su se u vezi s tim pojavila suprotna shvaćanja: jedni bi požurivali, jedni presijecali, jedni dugoročno programirali, itd. Zbog toga smo drugu Juru Bilića zamolili da nam odgovori na slijedeće pitanje:

Iako je od početka privredne reforme prošlo relativno kratko vrijeme, može li ono značiti zaista kratko da bismo se na nov način postavili prema proizvodnji i izvjesnim dosadašnjim slabostima: ekstenzivno privredavanje, nekvalitetan asortiman proizvoda, nedovoljno odgovoran odnos prema artiklu i potrošaču, često nediscipliniran odnos prema radnim pravima i dužnostima, i slično?

TRENUK PREMA ONOME ŠTO MORAMO POSTIĆI

ODGOVOR: — Za ovo vrijeme, koje je prošlo od početka privredne reforme, moglo se učiniti više nego što smo učinili. Gdje smo malo učinili? U prvom redu, u aktivizaciji radnih kolektiva na intenzifikaciji proizvodnje i donošenju programa. Manji ih je dio to učinio, a veći dio kolektivna tek razmišlja. Na primjer, u tvornici lakih metala »Boris Kidrič« već su donijeli program i po njemu rade, dok manji kolektivi u Sibeniku tek rade na programima.

Privredna reforma i njeni ciljevi? Ono što smo dosad postigli u odnosu na pedeset ili sto godina, to je trenutak prema onome što moramo postići, jer privredna reforma ima

za cilj totalnu modernizaciju privrede i društva. Iz toga treba učiniti ono što je neposredno pred nama: pronaći unutrašnje rezerve, podići produktivnost, iskoristiti sve potencijalne mogućnosti. Za takav program treba da se zainteresiraju neposredni proizvođači i stručne službe, da se na njemu aktiviraju, da su za to stimulirani, jer mi još nismo razradili mehanizam stimulacije. Veći osobni dohodi stimuliraju privredu i proizvodnju, a manji osobni dohodi ne stimuliraju u tom pravcu. To su jedinstveni procesi i ne treba čekati da mi nešto intenziviramo, da podignemo produktivnost, pa da onda dižemo osobne dohotke, nego to treba da ide usporedno, da s povećanjem osobnih dohodaka ubrzamo produktivnost i standard. Tko nema program stimuliranja i standarda u radnoj organizaciji, nema ni programa proizvodnje. Takvo programiranje radnička klasa mora postaviti kao zahtjev i u tom smislu treba utjecati, odnosno to mora biti zadatak rukovodstva i radnika kolektiva.

MOŽE SE I TO PONEKAD DOGODITI

PITANJE: — Ako je privredna reforma, pored ostalog, posebno akcentirala intenzivnu proizvodnju i veću produktivnost, logično je da je time intonirala i usklađena (veća) izdavanja i za lične dohotke i za fondove radnih organizacija. Javlja li se u ovom trenutku neke tendencije izrazitih neusklađenosti i kako su se u tom pogledu postavile radne organizacije?

Standard i produktivnost

- jedinstveni proces

ODGOVOR: — Kada govorimo o odnosu ličnih dohodaka i fondova, onda taj odnos treba promatrati sa stanovišta o kojem smo dosad govorili. Ako bismo samo povećali osobne dohotke na račun fondova, znači da bismo rezali granu na kojoj sjedimo. U jednom trenutku to se ponekad može i dogoditi, ali samo u trenutku, da bi onda porast osobnih dohodaka imao utjecaja na veću proizvodnju, a to opet na fondove. Fondovi bi opet dali veću mogućnost za bolju proizvodnju i veće lične dohotke. Ima slučajeva da fondovi relativno opadaju a apsolutno rastu. Treba težiti tome da i fondovi i osobni dohodi rastu, da idemo naprijed. Tu može biti i zaostajanja i odstupanja, ali samo trenutnih, jer to nije ono bitno.

DRUŠTVENO NEPRIZNATA PRODUKTIVNOST

PITANJE: — Događa se da neka radna organizacija ističe kako je povećala proizvodnju i produktivnost, kako je za toliko i toliko postotak ili broj proizvele više svojih proizvoda, ali se u isto vrijeme količina zalih neplasilirane robe znatno povećala, skladišta su puna. O kakvoj se

tu produktivnosti radi i koliko ona može biti priznata?

ODGOVOR: — U odnosu na ono što smo dosad imali i proizveli, produktivnost negdje može i rasti, pa se postaviti i zahtjev za veće osobne dohotke, ali je negdje ta produktivnost niža od društveno priznate produktivnosti, tj. proizvodnja nije rentabilna. Znači da su takvi, to je primjer kod ciglarske industrije u Skradinu, o kojoj vi kažete, podigli produktivnost, ali je njihov proizvod skuplji nego kod drugih proizvođača, a to opet znači da cigla iz Skradina nije društveno priznata i da treba tražiti izlaz iz tog stanja, koja su drugovima u Sibeniku i Skradinu poznata.

IZBORITI SE ZA ONE KOJI MOGU DATI VIŠE

PITANJE: — Suvremena proizvodnja imperativno postavlja i zahtjev stručnosti proizvođača. Cini se da dosta radnih organizacija, pa i većih, još uvijek »boluje« od toga problema, pa čak i od problema nepismenosti. Da stvar bude još gora, često se takvi opiru nastojanjima kolektiva da se doškoluju. Kakvi se zahtjevi u tom pogledu danas postavljaju?

ODGOVOR: — Za realizaciju programa koji su bazirani na naučnim dostignućima, koje od nas nauka traži, potrebni su stručni kadrovi, ljudi koji će vući naprijed. Pri tom se javlja i otpor. Zato mi moramo kadrove koji su manje stručni pre-kvalificirati ili im dati druga radna mjesta, a na njihova mjesta dovesti one koji daju više, stručno više. Ne treba da formalna stručna sprema bude bitna, već doprinos, ali u svakom slučaju sprema mora biti stručna. O socijalnom pitanju treba voditi računa, ali ni u kojem slučaju ne treba zadržati nesposobne na onim mjestima na kojima stručni kadrovi mogu dati više, koji su, u stvari, osvježavajuća snaga koja će brže povući naprijed. Dakle, treba voditi računa o korisnosti i doprinosu radnika u proizvodnji.

KRITIKA MORA BITI MOBILIZATORSKA

PITANJE: — NA jednom plenumu Općinskog komiteta Saveza komunista Sibenik govorili ste o nekim slabostima u organizacijama Saveza komunista. Mi smo to konkretizirali na organizacije i članove SK naše

općine. Željeli bismo da čujemo Vaše mišljenje o tome.

ODGOVOR: — Ja sam na sjednici Općinskog komiteta Saveza komunista u Sibeniku govorio o ulozi Saveza komunista u sprovođenju privredne reforme i o pojavi izvjesnih slabosti i deformacija. Ja tada nisam dovoljno poznao konkretnu situaciju u Savezu komunista općine Sibenik, i zato sam govorio o općim zapažanjima o organizaciji Saveza komunista u Dalmaciji, i šire. Prema tome, sve što sam rekao organizacije Saveza komunista općine Sibenik treba da vide koliko takvih pojava ima kod njih, da rade na otklanjanju toga i da vode borbu protiv birokratskih privilegiranja, tendencija i pojava. U tom smislu treba razumjeti moje istupanje na sjednici Općinskog komiteta Saveza komunista. Isto tako je činjenica da Općinski komitet Saveza komunista Sibenik ima izvjesnih uspjeha i rezultata u radu, ali s tim ni u kojem slučaju ne možemo biti zadovoljni. Kao što je dosad bio aktivan, vjerujem da će biti i ubuduće. Kritika naših slabosti mora biti mobilizatorska, mora podsticati na stvaranje, na stvaralaštvo, a ne na pasivnost.

Josip Grbelja

ZLARIN OVE GODINE NIJE USPIO

Možda je već pomalo zastarjela tvrdnja da je Zlarin jedno od najpoznatijih turističkih mjesta u zemlji, jer je činjenica da je to mjesto u protekloj sezoni pretrpjelo nagli pad turističkog prometa. Evo podataka o tome: u sezoni 1964. godine Zlarin je posjetilo 660 stranih turista. Oni su »ostvarili« 6.600 noćenja. Ove je godine u Zlarinu boravilo svega 177 stranih posjetilaca, a broj noćenja je pao na 1.900!

Zar nije neočekivano da danas, kad se otočni turizam sve više razvija i kad tiha i slikovita mjesta privlače turističku publiku, Zlarin doživljava takav neuspjeh?

Gdje su razlozi? Šta se to dogodilo s turizmom u Zlarinu? Podimo iz početka.

Dođete li u Zlarin, zapazite ćete slijedeće (vanjski utisci): mjesto zbijeno, smjestilo se na dnu uvale koja gleda prema otoku Prviču i Vodicama, obasjano je popodnevnim suncem i treperi u igri svježeg maestrala; borova šuma na desnoj i lijevoj strani zaljeva, pitoreskne kuće, tihe ulice, stanovnici poznati po svojoj pedantnosti i čistoci. Mjesto koje gaji tradiciju narodnih nošnji i obrade korijala.

Sve je to na strani Zlarina, i to još od 1952. godine, kad je štampan i njegov prvi turistički prospekt.

Na žalost, i tu postoji ona druga strana, koja obično počinje riječju »ali«... To »ali« je skup svega onoga što je Zlarinu nedostajalo da bi u turističkom smislu mogao ići ukorak s vremenom. A u tom smislu to vrijeme teče zaista brzo. Od tradicija se ne može prosperirati, osobito ne u turizmu. Činjenica je da u Zlarinu osim hotela »Koralj« i smještaja u kućnoj radinosti nema ničeg drugog. A ni tu nije

bilo sve u redu. Zamjerke na smještaj dolazile su osobito od strane austrijskih turista, kojima je Zlarin bio turistička »matična luka« na ovom području. Bilo je, na primjer, slučajeva da je »Reisebüro«, turistička agencija iz Graza, radije sama isplaćivala ugovorene aranžmane za smještaj nego da u Zlarin uputi svoje goste. Hotel »Koralj«, na primjer, nema kompletne uređaje, pa ni jednog običnog tuša, a cijene njegova pansiona gotovo da se i ne razlikuju od cijena u hotelima »Jadran« i »Krka« u Sibeniku. Neke vile u Zlarinu imaju »drugu kategoriju«, ali je to samo nominalno. Za jednu od njih netko je primijetio — da je to »pedeset i pet«, a ne druga kategorija.

Tako se pomalo stvara nepovjerenje od strane inozemnih predstavnika. A to je gore nego direktne štete koje je ove sezone Zlarin pretrpio. Jer, tko kaže da se slijedeće godine situacija ne bi mogla ponoviti još drastičnije? Uostalom, to ne pada »na leđa« samom Zlarinu, već i čitavome našem turističkom području, pa zato Zlarinu sada treba pomoći mnogo više.

Jedno se takvo mjesto, na primjer, ne može zadovoljiti samom konstatacijom da Zlarinjani »nisu zainteresirani za turizam«. S druge strane, iz Zlarina se prigovara da im »Rivijera« nije »punila« objekte i da su komunikacije bile veoma slabe i nedostatne.

Za otočni turizam kod nas, i to ne samo u sezoni, ima zaista mnogo uvjeta, a i dosta interesanata, osobito među Italijanima. To bi trebalo iskoristiti i ne dozvoliti da se gosti, nezadovoljni uslugama u Zlarinu, sele iz hotela u privatne kuće — ili obratno!

J. Č.

Svestrano pristupanje zadacima

ŠTETNOST

Društveni odnosi stvaraju se poput tvorničkih proizvoda, gdje je dovoljno da se učini određene mehaničke radnje i pribavi sirovinu — da bi se dobio željeni produkt. Tu vladaju druge zakonitosti. Ekonomsko-društvena struktura nastaje i razvija se postepeno. Da bi taj razvoj tekao brže i skladnije, potrebno ga je svestrano proučavati i preko toga usavršavati, kako oblike, tako i sadržaj. U naše vrijeme život se odvija sve jačim tempom, što se dalje prenosi na psihološki stav prema pojavama oko sebe. Odatle izvire nestrpljenje, sklonost ka skokovitim rješavanjima problema, brzopletost i kampanjsko rješavanje zadataka.

Kod nas se provodi intenzivni pokret za uključivanje u međunarodnu podjelu rada, a na drugoj strani razvijamo kvalitativno nove, demokratske oblike proizvodnih i društvenih odnosa u kojima se pokreće i aktivira veliki broj građana. U takvoj dinamici i kompleksnosti teško je na brzinu pronaći odgovore na pitanja koja nam svakodnevno postavlja život. Usljed toga se na ovoj relaciji dosta puta javi raskorak između mogućnosti i potreba, stvarnih prilika i onih kako se one vide, individualnih shvaćanja i želja i kolektivnih preokupacija.

Neka društveno-politička zajednica ili radna organizacija nađe se tako pred više aktualnih problema. Svi su oni u dijalektičkoj uvjetovanosti, lančani, i ni jedan se ne bi mogao izdvojiti a da za sobom istovremeno ne povuče i neki drugi problem. Ali ipak, nestrpljenje i prenapregnute želje hoće da se bar na nekom polju učini nešto »vidljivo«. Podigne se tako monumentalna građevina i stvarno postane svakome vidljiva, ali se zbog nepravilnog

rasporeda sredstava na nizu drugih mjesta problematika još više zaostri. Da se dotična komuna ili radna organizacija malo zaustavila i kompleksno proanalizirala svoje potrebe i mogućnosti, unoseći u to još neke dimenzije (vrijeme, susjednu regiju, njene prilike, i sl), bila bi istovremeno pokrenula, polako, možda i nevidljivo, više fundamentalnih pitanja. To bi joj osiguralo ravnomjerniji razvoj u cjelini i time ublažilo konfrontiranje unutrašnjih proturječnosti. Stvari se, međutim, ponegdje rješavaju drugom metodom: iz niza organskih povezanih pitanja izdvajaju se samo neki i aktualiziraju prema nekim trenutnim raspoloženjima. Zatim se počinje pokret s različitim krilaticama, kao na primjer: »likvidirati nepismenost«, »suvremeno organiziranje poslovanja«, i tako redom. I šta se postigne? Dok se vodi kampanja o nekom izdvojenom problemu, zaboravlja se na mnoge druge, možda još aktualnije. Oni se lijenno, sporadično pokreću ili miruju do slijedeće kampanje.

Dosta puta se usljed toga moramo

vraćati natrag i započinjati posao iznova. U takvom radu se neminovno moraju javljati nedostaci. Usljed praktičizma, pojedine se sredine parcijalno razvijaju, bez potpunog i perspektivnog sagledavanja svojih mogućnosti, bez studioznog izučavanja osobitosti određene regije. Razni faktori ukazuju na štetnost kampanja i začahurenosti, kao i na neophodnost jednakomjernog razvijanja društvenih odnosa. Međutim, ta se maksima na nekim mjestima ignorira, a drugdje ne shvaća. Konstatiramo da turizam ne uzvraća ni ono što se u njega ulaže. Neki privrednici vide turizam u ljepotama jadranske obale, atraktivnim planinskim i jezerskim predjelima, nekim asfaltiranim cestama, nekim hotelima i plažama. Zaboravlja se da razvoj turizma direktno ili indirektno uvjetuju još neke komponente (organizacija, kapaciteti, kadrovi, propaganda, trgovina i ugostiteljstvo, kulturne navike, potreban komfor i ostalo).

Praksa je bezbroj puta demantirala želje za skokovima u privredi i ostalim oblastima, jer na sva ona mjesta koja su preskočena mora se ponovo vraćati. Mi takve korake nismo pravili samo u prošlosti (u doba »političkih tvornica«), već i danas u vrijeme trezvenijeg ekonomskog rezoniranja. U malo komuna možemo naći neki institut za proučavanje društveno-ekonomske strukture svoje regije. Usljed toga rezerve, trenutne i potencijalne mogućnosti, potrebe, planove i organizaciju rada »pronalazimo« na sastancima. Tu prevrćemo brojke i statistike koje

nam dostavlja zavod za statistiku. A brojke nam mogu različito govoriti, zavisno o tome ispred čega se postavljaju. Nekada one djeluju utješno, a stvarna situacija vrlo ozbiljno. Zavodi za statistiku, koji obavezno djeluju u komunama (a u sistemu samoupravljanja bi bilo korisno uspostaviti mnogo obaveznih institucija) i pored ne sasvim tačnih i namještenih podataka od strane nekih radnih organizacija — trebalo bi da poprimaju značajniju ulogu. Prikupljeni podaci bi se mogli koristiti u pravcu pravilnijeg usmjerenjavanja proizvodnih i društvenih odnosa. Ti zavodi, međutim, djeluju kao dosta tromi ustanova, koja samo konstatira, uočava i bilježi. Njima bi zato trebalo pridodati i djelatnost proučavanja i analiziranja postojećih odnosa.

Suvremeni društveni odnosi postaju sve složeniji, skrivajući u sebi bezbroj faktora i elemenata. Do njih je potrebno prodrijeti znalački, putem materijalnih indikatora. U tome je dovoljno samo neke mimoići pa da rezultati ljudskog rada i traženja budu sasvim drukčiji od onih koje se htjelo i očekivalo. Razumljivo je pri tome i to — da ni tako totalna angažiranost u nekom radu neće podjednako uspješno i potpuno zadovoljiti svaki element proizvoda. Ali je i pored toga potrebno ispuniti taj objektivni zahtjev i tu zakonomjernost, kompleksno ocjenjivajući predstojeći rad i pristup k njemu.

Mogli bismo izdvojiti malo oblasti kolektivnog rada u kojima se ne osjeća kampanjski karakter ocjenjivanja pojedinih rješenja preko tre-

nutačnih impresija i psihološkog doživljavanja stvari. Odatle nastaju jednostranost i shematizam.

Sada se nalazimo u jednome temeljitom pokretu, koji se, istina, zove »privredna reforma«, ali u stvari znači jednu totalnu intenzifikaciju i racionalizaciju društvenog i ekonomskog života. Ona predstavlja revolucionarnu mjeru u prevazilaženju današnjeg stupnja proizvodnih snaga i odnosa koji se na njima grade. Reformu se zato ne može smatrati kao vremenski ograničenu akciju i jedino stvar privrede. Njen je cilj — brže i ravnomjernije razvijanje svih odnosa i snaga koji osiguravaju podizanje društvenog standarda, kao i smjelije odbacivanje svega onoga što sputava takav razvoj. Ekonomika određuje obujam i kvalitet ostalih odnosa u zajednici. Zato ova reforma znači i reformu prosvjete, zdravstva, kulture i ostalih vidova društvenih aktivnosti. Znači, morat će se neminovno i na jedan različit način pristupiti zadacima i obavezama, drukčije shvaćati neke pojave i odnose.

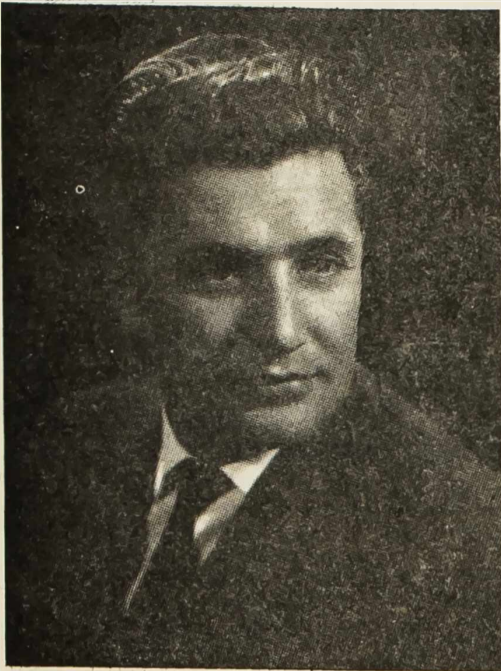
U svakom pokretu i zaokretu je stoga normalno trebao biti prihvaćen od najvećeg dijela građana, a pozdravili su ga čak i oni kojima reforma u početku nije bila »naklonjena«.

Ako smo ikada prije trebali pristupiti postavljenim zadacima sa više svestranosti i temeljitosti, onda se to ne bi moglo usporediti sa ovim momentom. Taj kompleksni pristup ipak nije svugdje podjednako zastupljen. Ponegdje se reforma shvaća kao trenutačna (kampanjska) akcija

u kojoj je potrebno izvršiti neka pre-računavanja i usporedbe. Na drugim mjestima ona znači samo preraspodjelu nacionalnog dohotka. Ima primjera da se ona poistovjećuje sa otpuštanjem suvišnih radnika, odnosno »službenika«. Komformisti o njoj govore kao o »stezanju kaiša«. Mogli bismo nabrojati još dosta sličnih rezoniranja. Ona imaju dosta različita porijekla. Neke dolaze od neshvaćanja ciljeva i smisla reforme, druga usljed gubljenja neosnovanih privilegija, usljed straha od novoga i povećanih obaveza i odgovornosti, i sličnih preokupacija.

Novi ekonomski odnosi nameću izmijenjenu organizaciju rada, više temeljitosti i unošenja u vlastite planove i rad. Priprema rada, studij rada, plan i analiza — treba da postanu sastavni dio proizvodnje, a ne njen privjesak i sporedni faktor. Morat ćemo zato aktualizirati narodnu poslovicu: »Ispeci pa reci«. Ne možemo tvrditi da smo je prije imali mnogo na umu. Iznosilo se mnogo prijedloga, planova i sugestija, i to neposredno nego bi sinula neka ideja (na sastanku, u kancelariji ili na ulici).

Ponekada bi se takve asocijacije pretvarale u tvornice, škole, poduzeća, pagone, ustanove, itd. A tek poslije toga počelo bi nas nešto »peći« (odnosno počeli bismo »peći« o onome što smo rekli). Praksa bi, ovoga puta bez ikakve potrebe za analiziranjem, ubrzo pokazala kako je određena ideja bila brzopleta, neproučena, ekonomski i društveno (Nastavak na 7. strani)

**Predsjednik
Skupštine
općine
Šibenik
Jakob
Grubišić**

U povodu Dana Republike zamolili smo predsjednika Skupštine općine Šibenik Jakova Grubišića da za čitaoca lista odgovori na nekoliko pitanja našeg suradnika. Posebno nas je interesiralo pitanje daljnjeg razvoja šibenske komune s obzirom na sadašnju materijalnu bazu, zatim mogućnosti investiranja i na kojim sektorima, kao i teškoće koje prate sadašnju budžetsku situaciju.

— Usklađivanje razvoja privrede na seoskom i gradskom području moglo bi se označiti općim jugoslavenskim problemom, čije je potpuno rješenje izvan našeg domašaja. To pitanje vrlo je oštro izraženo u našoj komuni s obzirom da u njoj postoje prostrane oblasti koje isključivo žive od vrlo zaostale poljoprivrede. Rješavanje privrednih problema za stanovništvo priobalnog i zagorskog područja ne može se tražiti isključivo u zapošljavanju viška radne snage iz tih krajeva u privredne djelatnosti Šibenika. U tom pogledu sada postoje vrlo ograničene mogućnosti. Osim toga, radna snaga koja svakodnevno dolazi sa sela predstavlja izvjesno opterećenje za industriju, koliko zbog velikih troškova prijevoza, toliko i zbog sve veće potrebe tvornica za stručnim kadrom.

Velike mogućnosti u rješavanju privredne zaostalosti vangradskog područja pruža turizam. U pravcu njegova razvoja dosad je učinjeno mnogo. Tako je na području Vodica, Primoštena i Murtera u velikom zamahu turistička privreda. Ipak, još uvijek nisu iskorištene sve mogućnosti koje postoje. Mnogo treba još učiniti, ali to zahtijeva nove investicije koje su danas dosta ograničene. Međutim, postoji i zagorsko područje u kojem rješenje treba tražiti u razvijanju raznih drugih vidova kućne radinosti, a prvenstveno u obnovi i intenzifikaciji poljoprivredne proizvodnje koju bi trebalo orijentirati na specijalne kulture koje odgovaraju ovom kraju. Nezavisno od privredne problem usklađivanja razvoja javlja se i u oblastima raznih društvenih djelatnosti, naročito u prosvjeti i kulturi, u komunalnim službama i konačno u pogledu samog samoupravljanja.

DALJNJE JACANJE ALUMINIJSKE INDUSTRIJE, SAOBRAĆAJA I TURIZMA

Petogodišnji plan razvoja šibenske komune, tj. razdoblje do 1970. godine bit će daljnja afirmacija sadašnje materijalne osnove. Prirodni uvjeti kojima raspolaže naše područje bili su, uz saobraćajno - geografske i historijske - političke uvjete, dominantni faktori koji su opredjeljivali dosadašnji privredni razvoj. Na osnovu tih specifičnih faktora formirala se i postojeća privredna struktura. Svi ti faktori koji su iskorišteni u dosadašnjem privrednom razvoju pružaju široke mogućnosti da se u svjetlu suvremenih privrednih kretanja utvrde smjernice daljnjeg privrednog razvoja i, što je naročito značajno, da se pronađu ključni sektori privredne aktivnosti koji će u okviru konkretnih uvjeta ovog područja i općih privrednih kretanja davati impuls cjelokupnom razvoju naše komune.

Na osnovu svih potrebnih naučnih izučavanja i ocjena može se zaključiti da su ključni faktori privrede kojima treba dati prioritet u daljnjem razvoju: aluminijska industrija i industrija elektroda i ferolegura, zatim pojedine grane saobraćaja, turistička privreda i specifične grane zanatstva.

Obojena metalurgija čini najrazvijeniju oblast industrije, veoma važnu i za razvoj privrede u općejugoslavenskim razmjerima. U narednom razdoblju kao osnovni zadatak postavlja se proširenje, rekonstrukcija i modernizacija tvornice lakih metala »Boris Kidrič« i Tvornice elektroda i ferolegura. U tom pravcu se predviđa izgradnja nove elektrolize od 50 tisuća tona u Ražinama, a u skladu s tim proširenje i modernizacija kapaciteta valjaonice do 65 tisuća tona godišnje proizvodnje. Tako snažna materijalna baza u proizvodnji aluminijskih poluproizvoda stvorit će mogućnosti za povećanje proizvodnje finalnih proizvoda, što je neobično značajno sa stanovišta daljnjeg zapošljavanja.

U skladu s potrebama domaćih čeličana povećat će se i proizvodnja ferolegura, a naročito anodnih masa i elektroda za potrebe elektrokemije, elektrometalurgije, elektrotermičke i aluminijske industrije u Jugoslaviji. I u ostalim industrijskim poduzećima koja danas rade sa zastarjelim sredstvima za proizvodnju, prvenstveno u tekstilnoj tvornici »Jadranka«, poduzeću za promet i preradu žitarica »Krka« i u Drvnom kombinatu, potrebno je izvršiti rekonstrukciju, modernizaciju i proširenje sadašnjih kapaciteta, kako bi te radne organizacije mogle održati konkurentsku sposobnost na tržištu.

I u saobraćaju će se izvršiti niz jačih zahvata. U željezničkom saobraćaju predviđeno je dovršenje rekonstrukcije pruge Šibenik - Perković - Knin, radi povećanja propusne i ekonomičnije eksploatacije, u pomorskom saobraćaju zastarjele brodove zamijeniti će u suvremenije plovne jedinice, a u poduzeću »Luka« izgradit će se nova skladišta radi lakšeg pretovara robe. U cestovnom saobraćaju potrebno je izvršiti modernizaciju puta Šibenik - Drniš - Knin sa vezom na Skradin, kao i druge puteve i gradske saobraćajnice.

S obzirom na potencijalnu omgućnost posebna pažnja posvetit će se razvoju turističke privrede. Svestrani značaj te privrede je u tome što ona, osim ugostiteljstva, aktivira i niz drugih djelatnosti, kao što je poljoprivreda, saobraćaj, trgovina, zanatstvo, kućna radinost, komunalna privreda i društvene službe. U kompleksom rješavanju te privredne grane prvenstveno će se voditi računa o daljnjem razvoju komercijalnog ugostiteljstva i jačanja lične inicijative, tako da ova djelatnost dobije pravo mjesto privredivanja u našoj komuni.

UVODENJE NAJSUVREMENIJIH TEHNIČKIH SREDSTAVA

Uz te djelatnosti neophodno je razvijati zanatstvo i poljoprivredu, s obzirom da na našoj općini postoje povoljni uvjeti za proizvodnju određenih specifičnih kultura potrebnih i lokalnom stanovništvu i sve razvijenijoj turističkoj privredi. Isto tako, vodit će se računa za što brži i potpuniji razvoj svih djelatnosti društvenog standar-

da, a naročito onih službi koje će imati neposredniji utjecaj na porast proizvodnje, produktivnosti rada i životnog standarda. Intenzivnije nastavljanje već započetog procesa uvođenja najsvremenijih tehničkih sredstava i naučne organizacije rada u sve oblasti proizvodnje, prometa i usluga — jedan je od osnovnih preduvjeta za ostvarivanje obimnog programa narednog razvoja. U tom pravcu potrebno je osigurati i odgovarajuće povećanje broja stručnog kadra, uz bitno poboljšanje kvalifikacione strukture zaposlenih osoba.

KOMUNALNIJE I U NAJZABAVNIJIM SELIMA

U pogledu komunalnih djelatnosti problem se prvenstveno svodi na vodu i električnu energiju. Dosadašnjim rezultatima ne možemo biti sasvim zadovoljni i stoga istim intenzitetom trebamo nastaviti naše napore sve dotle dok i onim najzaostalijim selima ne osiguramo ta dva primarna uvjeta života i svakog daljnjeg razvoja. Osim toga, u svim mjestima neophodno su potrebne i razne druge komunalne djelatnosti, kao što su služba javne čistoće, služba unapređenja održavanja javnog zelenila i drugo. Tim problemima Skupština općine Šibenik i njeni organi poklanjaju potrebnu pažnju. Shodno tome u posljednje vrijeme donijeto je više odluka kojima se uspostavljaju i organiziraju razne komunalne službe, u prvom redu u bivšim općinskim centrima Primošten, Vodice, Tijesno i Skradin.

Skupština općine Šibenik zainteresirana je za rješavanje svih komunalnih problema, jer se oni direktno ili indirektno tiču svakog građanina komune. Najveći i najteži dio posla iz ove oblasti samoupravljanja u gradu može uspješno i kompletno

na. To se prvenstveno odnosi na njihova organizaciona i financijska pitanja. Doduše, u statutu su predviđeni razni izvori financiranja mjesnih zajednica, ali oni nisu dovoljni, jer u budžetu nedostaju sredstva za tu svrhu, a prihodi iz drugih dotacija ili samodoprinosu vrlo su oskudni.

Sve to svakako ne znači da su u tim mjestima komunalni problemi zanemareni i da u toj oblasti društvene aktivnosti nema samoupravljanja, tj. neposrednog učestvovanja građana. Treba ukazati na činjenicu da inicijativa i učešće građana u manjim mjestima, u poslovima komunalnih djelatnosti, ne dolazi samo do izražaja u mjesnim zajednicama. Naime, važnu ulogu vrše danas mjesne poljoprivredne zadruge koje u tu svrhu raspolažu određenim materijalnim sredstvima. Isto tako, mjesne organizacije SSRN, kao nosioci društvenog i političkog života, predstavljaju široki forum za sve aktivnosti i za sve inicijative građana. Njihovo djelovanje u tom smislu značajno je i u rješavanju lokalnih problema. Ipak, s obzirom na istaknutu situaciju sa mjesnim zajednicama, postoji još uvijek otvoren problem samoupravljanja u vangradskom području općine, pa je njegovo pravilno rješavanje jedan od važnih uvjeta za usklađivanje razvoja na čitavom području komune.

PRIVREDA SE »UKLAPA« U NOVE UVJETE PRIVREDIVANJA

Iako su prošla tek četiri mjeseca od donošenja nove privredne reforme, rezultati pokazuju da je naša privreda zrelo pristupila rješavanju zadataka, okrećući se svojim unutrašnjim problemima i preispitujući vlastitu situaciju. Dosadašnja pretračavanja su pokazala da

RAZGOVOR S PREDSEDNIKOM SKUPŠTINE OPĆINE ŠIBENIK

slenom u prošloj godini na 41.200 dinara u prvih sedam mjeseci ove godine, ili za 23,7 posto. Predviđa se da će prosjek ličnih primanja u ovoj godini iznositi 45.900 dinara ili 37,8 posto više nego u prošloj godini. Za slijedeću godinu predviđen je prosjek od 53.400 dinara, odnosno za 16,4 posto više nego u ovoj godini.

Sto se tiče kretanja investicija, one pokazuje izvjesno opadanje ulaganja u osnovna a postepeno povećanje u obrtna sredstva, što je svakako vrlo pozitivna činjenica. Za ovu i slijedeću godinu zapaza se i manje angažiranje saveznih i republičkih sredstava. U slijedećoj godini u planiranim investicijama najveći dio sredstava orijentiran je na uklanjanje uskih grla, na modernizaciju i rekonstrukciju.

KOJI SU UZROCI OTEŽANE BUDŽETSKE SITUACIJE?

Poznato je da budžet Skupštine općine Šibenik zadnjih godina dolazi u sve težu financijsku situaciju. Za takvo stanje postoji više uzroka:

— jedan od osnovnih je mali broj zaposlenih u odnosu na broj stanovništva ove komune. U posljednje vrijeme, štoviše, zaposlenost stagnira, pa čak i opada;

— nizak prosjek osobnih dohodaka u odnosu na druga područja. Na tako nizak prosjek utječe istrošenost i zastarjelost osnovnih sredstava, što ima odraza na produktivnost i ekonomičnost. Redukcija električne energije u posljednje dvi-

ma, tako i u određenim komunalnim zahvatima koje utječu na podizanje standarda naših mjesta i naselja;

— određena nadgradnja zatečena poslije ukidanja Kotara i preuzete obaveze ukinutog Kotara na Općinu.

Iako ćemo od Republike dobiti zajam u iznosu od 150 milijuna dinara za saniranje budžeta u ovoj godini, smatramo da će još ostati nepokrivenih obaveza po budžetu za 1965. godinu od preko 200 milijuna dinara. Planirani budžet i prihodi za 1966. godinu neće ni izdaleka biti dovoljni za pokriće budžetskih rashoda. Ako tome dodamo i prelazne obaveze od preko 200 milijuna dinara, onda nam nije teško sagledati svu težinu budžetske situacije koja nas očekuje u slijedećoj i narednim godinama.

Određene mjere za saniranje ovakve situacije već su poduzete i ubuduće se trebaju poduzeti sve do konačnog usklađenja budžetskih prihoda s rashodima.

U prvom redu trebamo se ubuduće odricati neprivrednih investicija koje bi teretile budžet, zatim prenositi obaveze na krajnje korisnike po dosad preuzetim kreditima, prestati budžetirati određene službe i ustanove koje mogu prijeći na samofinanciranje, uvesti strogo disciplinu u ekonomiziranju budžetskih rashoda i kao najvažnije — potrebno je i dalje jačati ekonomsku bazu naše ko-

MNOGO JOŠ TREBA UČINITI

da rješava Skupština općine, u toliko više jer su kroz budžet i putem raznih doprinosa osigurana najvažnija sredstva za njihovo rješavanje. U gradu, prema tome, pitanje jačeg aktiviranja nižih organa samoupravljanja, posebno mjesnih zajednica, nije tako akutno.

MJESNE ZAJEDNICE — LOKALNI ORGANI SAMOUPRAVE

U ostalim selima i mjestima situacija je sasvim drukčija. Sini komunalni problemi gotovo isključivo su briga njihovih stanovnika. Interes i kompletnost Skupštine općine za te relativna, pa su stoga njeni zahvati u ta pitanja lišeni one neposrednosti interesa, što je osnovno obilježje pravog samoupravljanja. Prema tome, pravo samoupravljanja u takvim poslovima moralo bi se ostvariti preko mjesnih zajednica.

Na području naše komune osnovane su mjesne zajednice u svim većim mjestima. Međutim, kao lokalni organi samouprave još nisu sasvim dozrele i izgrađene. Njihovo pravilno djelovanje iziskuje još mnoga teoretska i praktična razjašnjenja. Baš zbog toga one nisu još našle svoje pravo mjesto u našem sistemu samoupravljanja.

društveni bruto - proizvod raste u ovoj godini prema prošloj za 9,2 posto, da bi u slijedećoj godini porastao za 9,9 posto. I naredni dohodak bi trebao porasti za 9 posto u ovoj godini, a u 1966. godini za 12,1 posto. Kretanja bruto - proizvodnje i narodnog dohotka trebali bi uvjetovati i porast stope akumulacije od 13,5 posto u ovoj na 14,7 posto u slijedećoj godini. S obzirom da zaposlenost ostaje na istom nivou, produktivnost rada bi, prema realnim pokazateljima, porasla u 1966. prema 1965. godini za 11 posto.

Izvršavanje planova razvoja postavlja se kao najvažniji zadatak pred sve radne organizacije. U vezi s tim potrebno je da one preispitaju svoju proizvodnu politiku, u prvom redu strukturu proizvodnje, svoju tehnologiju, organizaciju i sve drugo od čega zavisi intenzifikacija privredivanja. Razumljivo je da to uključuje u sebi specijalizaciju i kooperaciju, zatim naučnoistraživački rad, obrazovanje kadrove i preispitivanje cjelokupne investicione politike.

Radne organizacije su također veoma ozbiljno prišle valorizaciji ličnih dohodaka. Prosječni lični dohoci u privredi povećani su od 33.300 dinara neto mjesečno po jednom upo-

je godine također ima svog odraza na osobne dohotke; — velika teritorijalna rasprostranjenost naše općine stvara organizacione i financijske teškoće, kako u društvenim služba-

mune uz podizanje produktivnosti i zapošljavanja, a što će imati odraza na porast osobnih dohodaka i na usklađeniji odnos budžetskih prihoda i rashoda. (jj)

POSILIJE SJEDNICE OK SKH U DRNIŠU

Prevaziđene su mnoge slabosti

U Drnišu je 10. studenog održana sjednica Općinskog komiteta Saveza komunista, kojoj je prisustvovao i sekretar Kotarskog komiteta SK Splitske županije Jure Bilić. Raspravljalo se o aktivnosti i odnosima u Savezu komunista poslije održanih savjetovanja i o pripremama za godišnju općinsku konferenciju. Izvještaj koji je podnio sekretar Općinskog komiteta SK Mile Lovrić, potvrđuje, a diskusija i konkretizira, da su mnoge slabosti prevaziđene. No, ne treba se time zadovoljiti, jer još uvijek ima komunista koji ne mogu shvatiti da treba prevazići zabludu i staviti tačku na ono što je jednodušno osuđeno odstrane preko 700 članova Saveza komunista, koji su na savjetovanjima prihvatili izvještaj Komisije CK i KK SKH. Tada su komunisti drniške općine bili još rigorozniji od Komisije i tražili su protiv prekršitelja partijske discipline i razbijanja monolitnosti u redovima SK još oštrije mjere.

Diskusija je nedvojbena pokazala da treba brže ići na integracione procese u poljoprivredi i trgovini, te da treba integrirati boksitne rudnike i ubrzati neke procese u siveričkom ugljenokopu. I druge probleme treba brže rješavati i na tome angažirati kolektive, sindikat, omladinu, Socijalistički savez, općinsku upravu i zborove birača.

— Sa svim problemima treba ići u javnost — rekao je se-

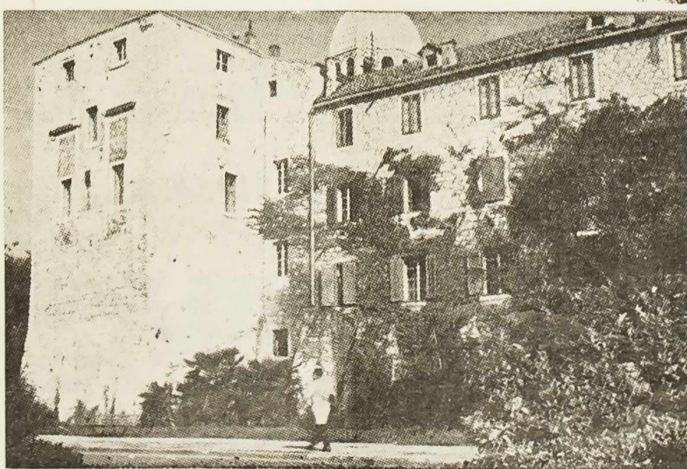
kreter Kotarskog komiteta SKH Jure Bilić, ističući da je Savez komunista u drniškoj općini toliko snažan da se može uhvatiti u koštac s problemima i svladati ih.

Zaključeno je da se u duhu podnjetog izvještaja i diskusije izrade materijali s kojima treba upoznati i posljednjeg komunistu do godišnje konferencije i da svakom dade i svoj prijedlog za sastav novoga Općinskog komiteta; da se izučiti postojeća kadrovska problematika i da se poduzmu odgovarajuće mjere, u čemu treba posebno da se angažiraju sindikat i Skupština općine, da se sindikat više angažira u sprovođenju politike raspodjele, da inicira integracione procese, itd.

SMIJEJEN RADNIČKI SAVJET »DALMACIJA - PLASTIKE« U DRNIŠU

Zbog neprincipijelne odluke Radničkog savjeta kojom je sankcioniran kriminal u poduzeću, a o čemu je u našem listu bilo riječi, ovih je dana kolektiv »Dalmacija - plastike« u Drnišu velikom većinom glasova opozvao svoj Radnički savjet.

Tajnim glasanjem, od 213 glasača, za smjenjivanje se izjasnilo 144 člana kolektiva, 62 su bili protiv, a 7 listića bilo je nevažećih. Ova Odluka, bez predsjedana u drniškoj privredi, potvrdila je zrelost kolektiva »Dalmacija-plastike«. (c)

Skupština Turističkog saveza općine Šibenik

U srijedu, 17. o. m, održana je prva godišnja skupština Turističkog saveza šibenske općine, na kojoj su sumirani uspjesi i nedostaci u turističkoj privredi komune od osnivačke skupštine do danas. Ovoj skupštini, pored predstavnika turističkih, ugostiteljskih i trgovačkih organizacija, prisustvovali su Jure Bilić, predsjednik Turističkog saveza Hrvatske, Jakov Čubičić, predsjednik Skupštine općine Šibenik i Nica Bujas, predsjednik Općinskog sindikalnog vijeća. Nakon što

su prisutni saslušali referat o osnovnim problemima ovogodišnjeg turističkog prometa, kojeg je podnio Josip Ninić, u diskusiji su učestvovali brojni delegati i gosti, a zatim je izvršen izbor novoga upravnog i nadzornog odbora, te u cijelosti prihvaćen Statut Turističkog saveza općine. Za predsjednika je ponovo izabran Josip Ninić, a za potpredsjednika Turističkog saveza Živko Gojanović.

Objedinjavanje sredstava i dugoročniji programi

REFERAT JOSIPA NINICA OBJEDINJAVANJE SREDSTAVA I DUGOROČNIJI PROGRAMI

Turistički savez općine je od svoga osnivanja do danas, obavljajući turističko - društvene poslove i zadatke na nivou komune, uz istodobno usklađivanje rada široke mreže turističkih društava, nastojao da u proteklom dvogodišnjem razdoblju ne zaostane za radom turističkih organizacija koje predstavlja, rekao je na početku svoga izlaganja Josip Ninić, predsjednik Turističkog saveza općine. Jedna od glavnih smjernica koju je zacrtala osnivačka skupština Turističkog saveza bila je — u proširenju mreže turističkih društava i u njihovom organizacionom i kadrovskom jačanju. Na tom planu bila je usredotočena cjelokupna aktivnost, pa stoga i rezultati nisu izostali. Naime, današnja mreža turističko - društvenih organizacija pokriva sva ona mjesta u koja je dopro turistički promet, a u organizacionom i kadrovskom pogledu zabilježeni su znatno bolji rezultati nego prije dvije godine.

Iako je broj noćenja u ovoj godini kod domaćih i stranih gostiju porastao za 6,3 posto, ipak time ne možemo biti zadovoljni, s obzirom da je planirani porast ukupnog prometa trebao iznositi 20 posto. Takvo povećanje bilo bi adekvatno o tome što je učinjeno na planu investicionih ulaganja, bilo u smještajne i prehrambene kapacitete komercijalnog ugostiteljstva, bilo u objekte kućne radinosti. Da do toga nije došlo, razlozi leže u pomanjkanju organizirane komercijalne politike i na domaćem i na inozemnom turističkom tržištu. Nadalje, unatoč postojećoj materijalnoj osnovi, nisu iskorištene sve objektivne mogućnosti na tržištu, ne samo u broju ostvarenih noćenja nego i u deviznom prilivu. Do smanjenja ekonomskog efekta u ovogodišnjem turističkom prometu došlo je i zbog lošeg asortimana u trgovini i neopremljenosti plaža, kao i radi pomanjkanja dobre organizacije izleta, kulturno-zabavnog i sportskog života u mjestima.

Osnovne slabosti javljale su se i ove godine. One su se u prvom redu očitovale u sve izrazitijem usko sezonskom karakteru turističkog prometa, te

u lošem korištenju objekata hotelsko - turističkog poduzeća »Rivijera« i kućne radinosti. Tome je naročito pridonio nizak stupanj korištenja smještajnih kapaciteta, koji je kod »Rivijere« iznosio 40 dana, a u kućnoj radinosti tri dana više, što je daleko od dalmatinskog prosjeka — koji iznosi 55 dana. Takvo stanje korištenja smještajnih kapaciteta je u toliko više nezadovoljavajuće što smo imali izrazito konjunkturu ovogodišnju sezonu. Analogno tome, ne može se na kraju ove godine ni očekivati pozitivan financijski uspjeh u poslovanju »Rivijere«.

Moramo na žalost, još uvijek konstatirati da rascjepkana, neorganizirana i kadrovski nedovoljno opremljena ugostiteljska mreža nije u stanju da ubuduće poduzima određene mjere i zahvate u pravcu ekonomskog prosperiteta šibenskog turizma. Stoga se neodložno nameće pitanje: da li je svrsishodnije da turističko ugostiteljstvo i dalje ostaje rascjepkano ili da se širim integracijom zahvatima stvori takva organizacija koja će omogućiti potpunije angažiranje svih faktora u ostvarenju kompleksnog razvoja turističke privrede; utoliko više što čitavo područje od Murtera do Rogoznice predstavlja jedinstvenu cjelinu, naročito što se tiče inozemnog tržišta? Uz postojanje

jedne takve ugostiteljske organizacije prvenstveno se ukazuje potreba osiguranja odgovarajućeg stručnog kadra — koji će znati iskoristiti postojeću materijalnu osnovu.

I na sektoru saobraćaja javljale su se izvjesne teškoće, posebno u cestovnom prigradskom saobraćaju. No, one su zaista bile daleko manje nego proteklih godina. Uz izuzetno manji broj »repova« vozila na trajek-

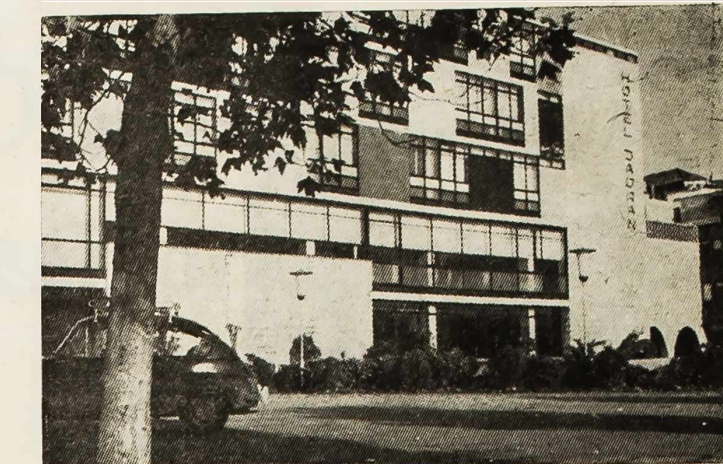
Diskusija:

Svi da se angažiramo u novoj sezoni

U diskusiji su predočene slabosti koje su se javljale u saobraćaju, trgovini i drugim pratećim djelatnostima turističke privrede. Predstavnik »Rivijere« naveo je da su nedovršeni i nekompletirani objekti stvarali najveće teškoće i da prijem gostiju izvan sezone, posebno onih iz sjevernih evropskih zemalja, nije bilo moguće ostvariti zbog nedostatka sredstava. Nadalje, izvjesne slabosti uočene su u kućnoj radinosti, koja često ne nalazi pravi put i nije opravdala ono za što je namijenjena. Predstavnici Murtera i Vodice iznijeli su neke komunalne probleme, posebno pitanje uređenja ceste Vodiće — Tribunj i

tu Dolac — Martinska u »špicu« sezone. Poduzeće za ceste poduzelo je niz organizacionih i tehničkih mjera kako bi se sav promet, koji je bio za 42 posto veći, što normalnije odvijao. Tom prilikom treba odati priznanje ovom kolektivu na njegovu maksimalnom zalaganju i danonoćnom radu u toku sezone. Potrebno je također poduzeti odgovarajuće mjere na planu pomorsko - putničkog saobraća-

autobusnog kolodvora s obzirom na sve veći porast turističkog prometa. Predstavnik »Jadrolinije« informirao je prisutne o redukciji pomorsko - putničkih pruga u turističkoj sezoni, te o poboljšanju putničkog saobraćaja na međunarodnim pomorskim vezama. Ukazao je također na potrebu angažiranja svih faktora u pripremi za novu turističku sezonu, naročito poslije izgradnje mosta preko šibenskog zaljeva. Govorio je i o slabom održavanju cesta u priobalnom pojasu, o nečistoći prostora na izrazitijim turističkim punktovima (slapovi-Krke i kampovi). Predstavnik

ja, o obzirom da će šibensko područje po novom voznom redu brzih pruga biti povezano samo jedanput tjedno.

Trgovina i snabdjevenost također su ispoljile određene slabosti koje su se odrazile u nedovoljnom asortimanu artikala široke potrošnje, u malom broju distributivnog prostora i neadekvatnom vremenskom poslovanju prodavaonica u odnosu na potrebe gostiju. Isto tako, nedovoljna snabdjevenost ispoljila se na izletničkim punktovima i u kampovima, na plažama i drugim mjestima. Ono što vrijedi za trgovinu karakteristično je i za ugostiteljsku mrežu, čija ponuda nije išla uspo-

redo s rastom turističkog prometa.

Ocjenjujući rezultate na informativno - propagandnom sektoru, moglo se zapaziti da su izvršeni znatni naponi, ali je još uvijek zbog ograničenih sredstava snabdjevenost tržišta propagandnim materijalom ispod realnih potreba. Ako se tome doda rascjepkanost ove djelatnosti na čitav niz nekoordiniranih akcija, onda se može izvesti zaključak da ovakva politika ne vodi ničemu i da je krajnje vrijeme da se pristupi objedinjavanju sredstava radi osiguranja izrade programa za duže razdoblje.

ziti i na prosperitet turizma u cjelini. U diskusiji je bilo riječi i o problemima lovnog turizma, o školovanju kadra i o nedostacima u higijeni komunalija i drugih objekata.

Predsjednik Turističkog saveza Hrvatske Jure Bilić govorio je o nekim problemima šibenske turističke regije, pa je istakao da je ovo područje sve donedavno bilo gotovo nepoznato

Diskutirao i Jure Bilić, predsjednik Turističkog saveza Hrvatske

u turizmu. Međutim, posljednjih nekoliko godina ono je zabilježilo takav skok za kakav bi inače trebalo pedeset i više godina. U daljnjem razvoju turizma neophodno je ići na vlastite snage uz angažiranje domaćeg stanovništva, kao što su to prije učinile Vodiće i Primošten, gdje su u kratkom razdoblju izvršeni revolucionarni zahvati u razvoju turističke privrede. No, drug Jure Bilić je napomenuo i to da šibensko područje, s obzirom da još uvijek nije razvijeno i da nije u mogućnosti da pruži kvalitetnije usluge koje traži suvremeni turizam, neće biti u stanju sve to postići ukoliko se ne okrene na drugu stranu, tj. na dovođenje trgovačkih i servisnih poduzeća iz Zadra, Splita i unutrašnjosti. Drug Bilić je u vezi s tim na kraju rekao — da međuopćinske relacije ubuduće treba da povežu pojedine komune — ne samo na sektoru trgovine već i ugostiteljstva. (jj)

7 posto više domaćih, a 19,2 posto stranih gostiju

Ovogodišnja je turistička sezona po broju posjetilaca i ostvarenih noćenja bila nešto povoljnija od prošlogodišnje. U prvih devet mjeseci šibensko turističko područje posjetilo je blizu 57 tisuća domaćih i 29.454 inozemnih gostiju. Porast domaćih turista iskazan procentima iznosi 7, a stranih 19,2 posto. U broju ostvarenih noćenja zabilježeni su nešto slabiji rezultati. Noćenja domaćih gostiju porasla su za svega 2,2, a stranih turista za 13 posto. U proteklom su razdoblju domaći posjetitelji ostvarili 594 tisuća, a strani blizu 132 tisuće noćenja. Prema tome, 86 tisuća gostiju ostvarilo je ukupno 726 tisuća noćenja, što je za 10,8, odnosno za 4 posto više nego u istom periodu prošle godine.

Neka su mjesta šibenskog turističkog područja podbacila i po broju posjetilaca i po broju ostvarenih noćenja. To naročito vrijedi za Zlarin, donedavno najjače turističko mjesto, zatim Šibenik i Murter. U Zlarinu je, na primjer, boravilo 177 stranih turista sa 1900 ostvarenih noćenja, dok je lanjske godine broj posjeti-

laca iznosio 660 a broj ostvarenih noćenja 6600. Šibenik je posjetilo 10 posto manje domaćih i 7 posto stranih turista, a znatniji pad zabilježen je kod noćenja. U Murteru je boravilo 22 posto manje inozemnih gostiju, dok su ostvarena noćenja smanjena za oko 29 posto. Druga turistički poznatija mjesta zabilježila su osjetno povećanje turističkog prometa. U Vodicama je broj domaćih turista i ostvarenih noćenja bio na prošlogodišnjem nivou, ali je zato za 63 posto povećan broj stranih posjetilaca. U Primošteni je prosječan porast domaćih gostiju i noćenja iznosio 10 posto, a kod stranih turista za oko 70 posto. Gotovo slična situacija je bila i u Pirovcu. Velik skok učinio je Krpanj, koji je posjetilo pet puta više domaćih turista nego lani, a broj noćenja je porastao čak za 967 posto. Ipak su najveći broj noćenja kod domaćih gostiju ostvarile Vodiće — 215 tisuća, Murter 127 tisuća, Tijesno — 69 tisuća, Primošten — 34 tisuće, itd. (jj)

Humoreska

Kuća od šećera

U našoj ulici iznikla je još jedna kuća. Lijepa i elegantna kuća. S bal'onima na drugom katu. S ulice se vide mode-no obojani zidovi. I jedna umjetnička slika. Slika veselih boja. Živa neka slika. Ovo je najljepša kuća u našoj ulici. Zovu je „Kuća od šećera“. Zbog slatkog izgleda.

Prvi je u mjesecu. Sa mnom su na ručak došli i moje mjesečne prinadležnosti. Poslije ručka plan rashoda za tekući mjesec. Treba pet kilograma šećera. Pet članova obitelji, svakom proporcionalno tri i po dekagrama dnevno. Pardon: ako sam loše računao.

Dolazim iz ureda kući. Tko zna po koji put prolazim ovom ulicom. Danas mala novost. S desne strane ulice četiri čovjeka kopaju zemlju. Očito fundament budućem nepomičnom stanovniku naše ulice.

— Ženo, još jedna kuća u našoj ulici — rekao sam ženi.
— S desne strane, na uglu, da! — rekla je ona.

Sutradan sam vidio četiri čovjeka kako miješaju beton. Sipaju ga u iskapanom jarku.

Malo pomalo i postavljen je kamen temeljac. Taj svečani građevinski čin obavljen je dvadeset i četvrtog u mjesecu.

— Nemamo više šećera — rekla mi je žena.
— Kako? Znači da si previše trošila. Nisi se držala mjere.

— Jesam, djeteta mi!
Uzeli smo još pola kilograma. Do kraja mjeseca bit će dovoljno.

Kuća u našoj ulici lijepo napreduje. Divota je gledati je. Bilo mi je drago što tako lijepo raste jedan objekt. U gradu se mnogo gradi. Ali u našoj ulici to ide drukčije, brže, poletnije. Vrijedni neki radnici.

Svakog dana kad bih iz ureda polazio kući stao bih nekoliko sekunda pred ubrzanom izgradnjom i divio se. Zidovi kuće u našoj ulici rasli su kao u mitologiji. Do krova je još vrlo malo.

— Nestalo nam je šećera! — rekla je žena.
— Djeca sigurno jedu kad nas nema kući?
— Zaključavam ga. Nemoguće!
— Hm!

Kuća u našoj ulici dobila je svoju vanjsku formu. Nedo- stajao je samo krov. Bilo mi je strašno krivo kad jednog jutra nisam na gradilištu ugledao vrijedne radnike.

Sutradan se postavljao krov. Smijehio sam se od radosti.
— Bravo, momci! — rekao sam glasno. Bogami! — rekao sam glasno.

Na krovnom kosturu kuće u Mojoj ulici vijorila se troboj- nica. Postavlja se krov. Takav je običaj — da se vijori zastava

pri postavljanju crijeva. Krov se zacrvnio. Kao obrazi sramežljive djevojke.

— Kako će ova kuća biti lijepa? — mislio sam. Stanovati u njoj bit će pravi užitak. Ah, da mi je stan u ovoj kući! U kući s rumenim krovom. Sa dva balkona na drugom katu. Već su postojali balkoni. Svi vanjski radovi su završeni. Već tada su ljudi iz Moje ulice prozvali najljepšu kuću u ulici „Kuća od šećera“.

Peti mjesec žena me oko dvadeset i petog u mjesecu dočekuje istim riječima:

— Šećera je nestalo. Nemamo više šećera!
— Idućeg mjeseca ja ću kupovati šećer.

Moja se žena uvrijedila: — Znači, ti mi ne vjeruješ?

— Ne, zaboga! Nisam to imao ni nakraj pameti.

Sa ulice sam kroz otvoreni prozor vidio moderno bojadi- sane zidove. Na jednom zidu umjetnička slika veselih boja.

— I pet kilograma šećera — rekao sam u prodavaonici. Ravno sam otišao u drugu prodavaonicu.
— Molim vas lijepo, da li biste bili tako ljubazni da mi izmjerite ovu vrećicu.

Bili su ljubazni.
Četiri kilograma i četiri stotine i trideset grama.

Lijepa je kuća u našoj ulici. Mogu joj zavidjeti sve druge kuće. I zato samo njoj pripada naziv „Kuća od šećera“. Ona svojim izgledom zaslužuje tako slatko ime.

Njen vlasnik, poslovođa trgovinske radnje u mojoj ulici, nije prespavao u njoj. Pri useljavanju došli su po njega služ- benici Narodne milicije.

N. Marinković

GOVORE NASTAVNICI O SVOME PREDMETU ● GOVORE NASTAVNICI O SVO

Da u našem školstvu sve stvari nisu stavljene na pravo mjesto, jasno je svima onima koji se bave odgojno-obrazovnim procesom. Ne mislimo ovom prilikom na još uvijek neodređene čvrste izvore financiranja školskog obrazovanja i, s tim u vezi, na relativno niska lična primanja radnika u prosvjeti, već u prvom redu na kompleksne tokove procesa nastave. Šta bi trebalo uraditi, šta isključiti iz prakse, a šta novog unijeti da bi se naše školstvo oslobodilo sprega i postalo suvremeno i adekvatno potrebama društva — pitanje je o kojem se u posljednje vrijeme i te kako mnogo raspravlja. Vodeći razgovore s nekolicinom šibenskih prosvjetnih radnika, nismo ni te momente apstrahirali, iako smo nastojali da akcentiramo svakodnevni „život“ pojedinih predmeta i probleme s kojima se suočavaju oni koji ih predaju u osnovnim i srednjim školama.

PROF. IVAN BRESAN: SLABO PREDZNAJANJE UČENIKA — NAJVEĆA TEŠKOĆA U NASTAVI HRVATSKOSRPSKOG JEZIKA

Šta vam u procesu »prenošenja« znanja pričinja najveće teškoće i kako te teškoće uklanjate? — pitali smo Ivana Bresana, profesora hrvatskosrpskog jezika u Gimnaziji u Šibeniku. On je bez razmišljanja rekao: »Kao i kod ostalih predmeta, tako i u nastavi hrvatskosrpskog jezika s književnošću najveću teškoću predstavlja slabo predznanje učenika, što se naročito osjeća u prvom razredu Gimnazije. Međutim, samo predznanje u smislu poznavanja činjenica koje su vezane za nastavnu građu i nije toliko problem koliko nedovoljno razvijena sposobnost pismenog i usmenog izražavanja. Priroda predmeta je takva da su, možemo slobodno reći, ova dva momenta, pozna-

(Naravno, to se odnosi isključivo na školu u kojoj predajem). Međutim, ako uzmemo u obzir činjenicu da nam svake godine dolazi velik broj učenika, i to s dobrim, vrlo dobrim, pa čak i odličnim uspjehom, kod kojih je slabo razvijena sposobnost samostalnog zaključivanja i interpretiranja nastavne građe, onda je jasno da u cjelokupnom našem sistemu nastave treba nešto mijenjati, i to iz temelja. To su, međutim, zahtjevi koji znatno prevazilaze mogućnosti pojedinaca, radnog kolektiva, pa i općinskih organa; tako nešto može se zamisliti i realizirati jedino na republičkom ili saveznom nivou.

Da li učenici pokazuju dovoljno interesa za predmet koji predajete?

— Smatram da je nemoguće dati neki objektivni sud o tome koliko učenici pokazuju interesa za neki predmet naprosto

samo jedna u nizu prepreka koju treba stisnuti zube prebroditi da bi se došlo do maturske diplome — i ništa više.

RAJNA GLINŠEK: MATERNJI JEZIK MOŽE POBUDITI INTERES KOD VEĆINE UČENIKA

Naš sugovornik Rajna Glinšek nastavnik je maternjeg jezika u osnovnoj školi »Simo Matavulj«. O svome predmetu ona nam je, među ostalim, kazala:

— Nastava maternjeg jezika odvija se po nastavnom planu i programu, koji ističu sposobljavanje učenika u usmenom i pismenom izražavanju, predviđaju tematske cjeline govornih vježbi i detaljnije obradu jezične grane. Sve bi to trebalo da se što bolje i što skladnije obavi u procesu nastave. Samo, iskustvo to govori, nije sve moguće učiniti shodno željama i potrebama. Hoću da kažem da teškoća ima. Meni se čini, u to sam uvjeren, da u realizaciji novog programa najveće teškoće pričinja upravo ono što program naglašava, a to je usmeno i pismeno izražavanje učenika. Naravno, ni u tom pogledu stanje nije svugdje jednako, a naročito se ističe u pojedinim razredima lošeg sastava. Zamislite, na primjer, jedan VI razred sa sedamnaest ponavljaca i toliko dovoljnija. Ili: VII razred sa petnaest ponavljaca i polovičnim sastavom učenika koji su došli iz svih osnovnih škola. Mislim da je svakome jasno, bar bi trebalo biti, da u ovakvim slučajevima i najveće zalaganje nastavnika i njegovo požrtvovanje ostaju bez naročitih plodova, i, shodno tome, nezapaženi. U takvim

— O tome nije lako, ovako naprećak, govoriti, ali da bi nešto trebalo učiniti, to je izvan dvojbe. Meni se čini da bi trebalo, na primjer, prvenstveno voditi računa o sastavu razreda, po mogućnosti »stapati« djecu sa sela i grada, jer i to može biti uzrok mnogih neudača — s obzirom na predznaje, na uvjete života, itd. Pored toga, vjerujem da bi trebalo aktivirati sve nastavnike u potpunosti. Hrvatskosrpskog jezika, obogatiti knjižnicu većim brojem knjiga i većim brojem primjeraka. Čini mi se neobično važnim uputiti roditelje kako će pomoći djeci kod učenja. Veoma je značajno i topodvlačim — ne gubiti volju pred teškoćama i radikalno rješavati sve probleme. A problema ima. Eto, nabrojila sam neke, iako njihov spisak time nije iscrpljen.

Iza onoga što ste kazali moglo bi se zaključiti da dio učenika ne pokazuje dovoljno interesa za maternji jezik. Ili možda griješimo u toj pretpostavci?

— Ne bih se u potpunosti složila s takvim rezoniranjem. Ne bi se moglo reći da učenici pokazuju odsustvo interesa za hrvatskosrpski jezik. Uvjereni sam da maternji jezik svojom raznolikošću može pobuditi interes kod većine učenika. To se zbilja i događa, a taj postojeći interes neki razvijaju u slobodnim aktivnostima. Mogu kazati da su to ujedno i najaktivniji učenici u razredu. Upravo oni obnavljaju našu snagu i čine da ne zažalimo što smo izabrali ovo zvanje. A to, mislim, može biti dobar poticaj da se teškoće o kojima sam govorila premoste lakše, bezbolnije, ali, naravno, ne i da se sa svim uklone.

UROŠ OLUJIC: ZORNA NASTAVA SE ZAPOSTAVLJA, ALI OPRAVDANJE POSTOJI

Šta o nastavi svoga predmeta — fizike — misli Uroš Olujić, nastavnik u III osnovnoj

školi, rekao nam je u razgovoru:

— Predajem fiziku u svim sedmim i osmim razredima i neka iskustva su već tu. Ali je najvažnije u nastavi fizike — ne verbalnost, već zornost. Koliko u tom pogledu mi možemo uraditi? Ne mnogo. Fizika je predmet koji treba da kod učenika razvija naučni pogled na svijet. Jedan od puteva, bez sumnje najvažniji, k tom cilju jest da se nastavu izvodi što zornije. Situacija je, međutim, više nego loša, jer naša škola raspolaže minimumom nastavnih pomagala, a bez toga, što se kaže, ne, ide. Nemamo sredstava da nabavimo potrebna učila, a ona s kojima raspolažemo nisu dovoljna, ni izdaleka nisu dovoljna. Napomenut ću ujedno da ne raspolažemo ni učionicom ili kabinetom gdje bi se eksperimenti izvodili. A bez njih, razumljivo je svakome, od fizike u većini slučajeva ostaje — ime. Srzi, međutim, nema.

Kako se onda analizira?

— Pa, nedostatak učila, da tako kažem, ublažujemo na taj način što nastavnici svih škola u Šibeniku rado jedan drugom pomognu i učila posuđuju. Dokad će trajati ta »posudba«, ne mogu kazati (A tko može?!), ali vjerujem da svi čekamo čas kada više neće biti potrebna. Pored toga, i sama djeca nam pomažu, jer neki od njih imaju smisla, a i volje, pa izrađuju pojedina učila, naravno ona jednostavnija. To objašnjavam i tako da učenici vole fiziku, ali da bi im taj predmet bio još draži, pod pretpostavkom da škola raspolaže potrebnim nastavnim pomagala i kabinetom — o tome uopće ne treba dvojiti.

PROF. MIRKO LIVAKOVIĆ: TAJNIK PODRUŽNICE POVIJESNOG DRUŠTVA: NEDOVOLJAN FOND NASTAVNIH SATI

— Nije lako u jednome kratkom razgovoru iznijeti kompleksnu problematiku povijesne nastave u našim školama. Stoga

ovom prilikom mislim ukazati samo na jedan problem koji se javlja u procesu realizacije programa nastave povijesti u osnovnoj školi. Radi se, naime, o fondu nastavnih sati za obradu gradiva povijesti. Višegodišnjim iskustvom došao sam do zaključka da sadašnji broj sati za izvođenje nastave povijesti u osnovnoj školi (po dva nastavna sata na tjedan) ne odgovara realnim mogućnostima obrade planiranog gradiva u VI i VIII razredu, dok se gradivo VII razreda može lakše obraditi s obzirom na opseg građe i uzrast učenika toga razreda. Da je uistinu tako, potvrđuju i identične primjedbe nastavnika osnovnih škola i nastavnika ostalih škola drugog stupnja. Stoga mi se čini da bi trebalo u VI i VIII razredu povećati fond nastavnih sati na po tri sata tjedno.

Da li je to sve?

— Nije. S tim u uskoj je vezi i pitanje unapređenja nastave povijesti kao i kvaliteta znanja učenika. Naime, poznato je da od pravilnog izbora i primjene metode i oblika rada u nastavi povijesti zavisi kvalitet povijesno-odgojne djelatnosti u tom predmetu. Logička struktura i specifičnost historijskog materijala traže i primjenu odgovarajućih metoda i prikladnih nastavnih oblika. U našim školama, međutim, nastavnici povijesti pri obradi građe, zbog dobivanja na vremenu, prisiljeni da se uglavnom ograniče na upotrebu metode usmenog izlaganja i na klasični frontalni oblik iznošenja nastavnog gradiva, iako bi nekad rado upotrijebili i neku drugu prikladniju metodu i oblik rada. Zbog te jednostranosti brzo popušta interes učenika za povijesnu građu, a to se, sasvim razumljivo, negativno odražava i na kvalitet znanja.

Razgovor vodio: Đ. BEČIR

U SISTEMU NASTAVE TREBA NEŠTO MIJENJATI

vanje građe i sposobnost njena interpretiranja, tijesno povezani, upravo identični. Nigdje više nego u hrvatskosrpskom jeziku pričinja teškoće nespretno, sirovo i nekorisno izražavanje, od kojeg boluje više od pola naših učenika, naročito ako uzmemo u obzir da je razvijanje sposobnosti izražavanja glavni cilj nastave ovog predmeta. Jedini način uklanjanja takvih slabosti bio je i ostaje: davati učenicima mogućnost, upravo privoljavati ih na to da što više čitaju, što više pišu i što više usmeno izlažu.

Šta bi po vašem mišljenju trebalo uraditi da se poboljšaju uvjeti za nastavu hrvatskosrpskog jezika?

— Ukoliko se pod tim podrazumijevaju vanjski, objektivni uvjeti, koji ne zadiru u sam proces i organizaciju nastave, smatram da bi tu trebalo promijeniti vrlo malo ili čak ništa.

zato što je nečiji interes uvjetovan njegovim ličnim sklonostima i ambicijama. Ukoliko se pod interesom podrazumijeva odnos i afinitet učenika prema predmetu neposredno u toku izlaganja građe, onda mislim da se ni jedan nastavnik hrvatskosrpskog jezika ne može na to potuziti, jer je karakter nastavne građe takav da uvijek raspaljuje maštu i potiče na razmišljanje. Ali, ako interes uzmemo u smislu životne ambicije, onda stvar stoji sasvim drugačije. Činjenica je da sam predmet pruža veoma male, gotovo nikakve perspektive u najpraktičnijem životnom pogledu čak i za one talentirane (kojih je, usput rečeno, malo), pa je posve prirodno da su ambicije, a time i interesi učenika na ovom polju mali, znatno manji nego na području tzv. egzaktnih znanosti. Mogu još nadodati i to da je za velik broj učenika hrvatskosrpski jezik

slučajevima, a govorim o školi u kojoj radim, o situaciji u školi »S. Matavulj«, aktivnost učenika je minimalna, plan okružen, a nekoliko boljih učenika, ako ih ima, osjetno su oštećeni. Ovakav sastav razreda diktirali su neki razlozi, ali mislim da se njima ne bi smjelo, ne bi trebalo pravdati teške posljedice.

Zanimalo bi nas, drugarice Glinšek, šta bi trebalo uraditi da se poboljšaju uvjeti za nastavu vašeg predmeta?

KNIN OVIH DANA

KONFERENCIJA SINDIKALNE PODRUŽNICE POSTARA

U prisustvu direktora PTT poduzeća Šibenik Kreše Cipčića u Kninu je održana sindikalna konferencija poštara kninske komune. Tom prilikom je istaknuto da je na kninskom području mnogo učinjeno u pogledu razvoja i unapređenja poštanske službe, kao i na modernizaciji opreme. Pošta u Kninu dobila je novu zgradu, a od 1. listopada puštena je u rad automatska telefonska centrala, pa je time znatno poboljšana rad u mjesnom saobraćaju. Tokom iduće godine, kako se predviđa, kninska pošta dobit će potrebne uređaje koji će omogućiti automatizaciju telefonskog saobraćaja i u međugradskom saobraćaju.

Na konferenciji poštarskih radnika kninske komune bilo je govora o uključivanju pošta u privrednu reformu, o integracijom kretanjima u oblasti PTT saobraćaja, kao i o pitanjima za brže i uspješnije rješavanje nekih dosada neriješe-

nih problema u okviru pojedinih pošta ovog područja i poštarskih radnika.

OD SADRE I GIPSA DO GIPSANIH PREFABRIKATA

U Kosovu kod Knina postoje velike zalihe sadre, koja je donedavno odlazila u neprerađenom stanju. Otkako je sagrađena tvornica za pečenje gipsa, potrošačima se ne isporučuje sirova sadra već pečeni gips. Iz kosovske gipsare snabdijeva se oko 90 posto cementara u zemlji. Tvornice cementa dodaju gips prilikom proizvodnje toga toliko traženog građevinskog materijala. Mogućnosti kosovske gipsare su velike. »Knin-gips« se priprema za izgradnju novog pogona u Kosovu, sa namjerom da proizvodi gipsane prefabrikate, potrebne za industrijski način gradnje stambenih i drugih objekata.

MODERNIZACIJA CESTE KNIN — SIBENIK

Na inicijativu Skupštine općine održan je sastanak s

predstavnicima privrednih organizacija, na kojemu je izložena potreba modernizacije ceste Knin — Šibenik. Preporučeno je organima upravljanja da u granicama svojih mogućnosti izdvoje izvjesna sredstva za potrebe modernizacije kninske ceste, tj. dijela ceste koja prolazi kroz područje triju komununa: šibenske, drniške i kninske.

Za dionicu dugu 16 kilometara, koja ide od Knina do graničnog sela s drniškom komunom, treba investirati oko 50 milijuna dinara, kao učešće kninske komune. Dosad je osigurano samo 15 milijuna. Ostalo treba prikupiti.

RADOVI U NOVOM POGONU TVORNICE VIJAKA

U okviru modernizacije pogona Tvornice vijaka, u prostoru gdje će biti uređaji za površinsko čišćenje sirovine, vrši se oblaganje bazena vatrostalnom opekam. Nova lužara Tvornice vijaka bit će većeg kapaciteta od dosadašnje.

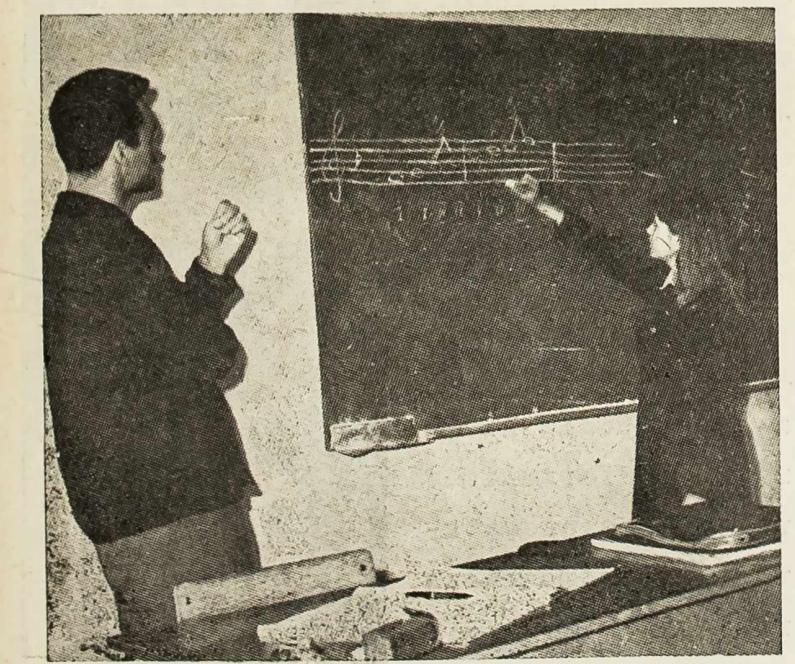
NOVA PRODAVAONICA AUTO-HRVATSKE

Knin je ovih dana dobio još jednu specijaliziranu i suvremeno uređenu prodavaonicu. To su poslovne prostorije Auto-Hrvatske, koje se nalaze u novogradnji u Ulici Petra Drapšina, nedaleko Sinobadove glavice gdje se formira novo gradsko naselje.

Zbog širokog asortimana rezervnih dijelova za motorna vozila kao i raznih vozila, od motoda do fijata 600, kninskoj prodavaonici Auto-Hrvatske obraćaju se potrošači ne samo s područja sjeverne Dalmacije već i Like i Bosne.

RAD POKRETNOG KINA

Kino-sekcija Radničkog sveučilišta prikazat će tokom ove sedmice u nekoliko sela kninske komune filmove domaće proizvodnje »Marš na Drinu« i »Skoplje 63«. (AM)

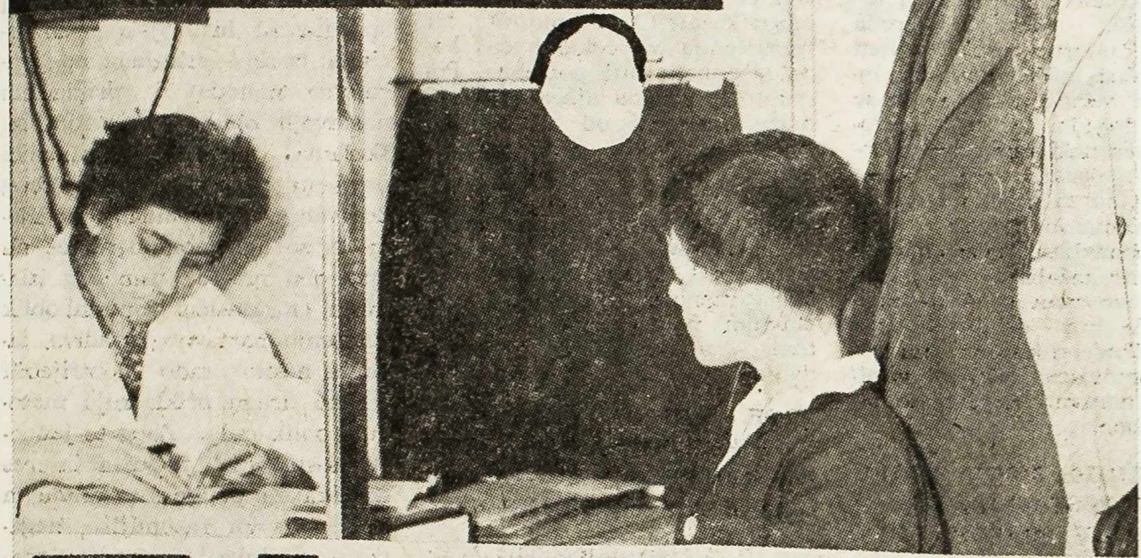

Medicinski centar - šta je to ?

O TOME VAS IZVJEŠTAVA NAŠ FOTO-REPORTER

20 godina

Zdravstva

U prizemlju zgrade Internog odjela, pred vratima EKG ambulante, čekaju strpljivi građani. Služenica upisuje imena u svoj notes i prima zelene knjižice. Jedna žena pita: »Čekam od 7 sati. Kad ću doći na red?« Služenica: »Sjedi tamo i ne guraj se, doći ćeš već na red kad si zapisana...!«

Samo dvije minute nakon toga hodnikom prolazi žena sa sela u pratnji dviju sestara koje nose dvoje male djece. Ljubazno razgovaraju s njihovim majkama i vode ih prema dispanzeru za zaštitu vida.

»Nikada više u ovu bolnicu«, izjavio je jedan pacijent napuštajući Kirurški odjel. »Ovdje se ne može dobiti krvi koliko bi trebalo da spasiš život.«

»Kirurški odjel je prava klinika«, rekla je jedna pacijentica. »Ovdje se da boraviti. Ovdje čovjek gotovo i zaboravlja gdje je.«

Mnogo suprotnih utisaka i mnogo suprotnih postupaka. U jednoj od najkomunikativnijih institucija na

Kako ocijeniti kritike građana i pacijenata, koje su gotovo poslovično rasprostranjene? Kako prihvatiti konce jednog organizma od 451 člana zdravstvenog osoblja i 108 službenika?

Počeli smo od onga »površinskog«, što smo registrirali u uvodu. Cinično nam se da je to normalno. Izvještaji i »suhi« pokazatelji mogu doći na red i kasnije. Centar je tu radi građana i svojih pacijenata. Jedna pojava je uočljiva: zamjerki se čuje zaista mnogo. No, kad bismo ih »filtrirali«, morale bi otpasti sve one koje su izazvane trenutnim uzbuđenjem i nervozom, pa i slabom snalažljivošću pacijenata. Ostaje ipak jedna težina tih zamjerki: i liječnicima i nižem medicinskom osoblju, i to ovima posljednjima daleko više. I nad tim se zaista ponekad treba zamisliti. Krajnje je vrijeme da se medicinsko osoblje i na odjelima i u ambulantom postaviti prema pacijentima, i još šire, PREMA GRADANIMA, na nivou koji će garantirati

»Zar nije paradoksalno« — pazučila se jedna trudnica — »da danas, više godina nakon ukidanja privatne liječničke prakse, trebam 15 dana dok obavim redovite preglede srca, pluća, krvi, itd?«

Jedan mladi radnik iz šibenske okolice rekao nam je, međutim, da je rezultat niza laboratorijskih pretraga u Domu zdravlja dobio u roku od nepuna tri sata. A u tom laboratoriju izvrši se 200 različitih pretraga dnevno, i to uz maksimalno zalaganje 8 zdravstvenih tehničara u skučenom prostoru!

Vrijeme zaista tjera ljude »iz kože«. Pred ambulantom opće prakse još uvijek se dugo čeka, osobito pred dječjim ambulantom ili pred Dispanzerom za zaštitu žena. Pacijent, međutim, ne ulazi u to — ZASTO je to tako? On često ne zna da liječnik izgubi više vremena na administraciji u vezi s pregledima nego na samom pregledu. Istina, to vrijeme nisu u Centru »snimali«, ali se općenito smatra da ono oduzima liječniku mnogo dragocijenih sati, a time i pacijentu. Sve te »formalnosti« trebalo bi da obavlja medicinsko osoblje, ali ono to nije u mogućnosti ni objektivno ni — subjektivno!

Putovanja radi specijalističkih pregleda veoma su česta. Tu se gubi i vrijeme i novac, osobito ako se zna da svaki drugi pacijent koji »prođe« kroz ambulantu biva upućen specijalistu. Samo u kolovozu ove godine putovalo je putnim nalogom u grad 2.246 bolesnika.

U više slučajeva isplaćivani su putni nalozi i onda kad su ambulante vraćale pacijente — nepregledane! I to je rezultat čekanja. U Medicinskom centru smatraju da bi, među ostalim, i jedan stimulativniji sistem nagrađivanja riješio sva ta čekanja i vraćanja. No, u posljednjih deset godina su troškovi zdravstvene zaštite rasli brže nego dohodak. Pri takvoj dinamici jedan od temeljnih problema je: kako to zaustaviti? Ističe se da bi se troškovi zdravstvene zaštite morali kretati u okviru materijalnih mogućnosti: trošiti onoliko koliko se ima. Taj bi movens trebalo da postane i objektivno mogući, ali tako da se pri tome ne smanjuje ni obujam ni kvalitet zdravstvene zaštite. Ali, i za to o treba vremena!

DA LI SU ISKORISTENE SVE MOGUĆNOSTI?

Sve ono što pacijent ili običan posjetilac može ovdje primijetiti, sve ono što je uočljivo već pri prvim susretima, ima i svoju drugu stranu: to su sredstva i mogućnosti. Mnoge ideje često nisu u mogućnosti da budu realizirane. Zato se vodi računa i o postupnosti i o hitnosti.

Antituberkulozni dispanzer, njegovo uređenje i funkcioniranje izazivaju poštovanje. U ovim prostorijama, gdje se, nekako instinktivno, govori samo šapatom, vlada najveći red. Briga o bolesnicima je sistematska. Vodi se posebna kartoteka bolesnika sa čitavoga šibenskog područja. Čekanja nema mnogo, ophođenje s pacijentima je primjerno i korektno.

»Samo«, čuli smo od nekih pacijenata, »ovo nije dovoljno. Srčani bolesnici, na primjer, još uvijek nemaju »svoj« dispanzer, iako je on predviđen još u prošloj godini, pa je, štoviše, ušao i u organizacionu shemu Medicinskog centra.«

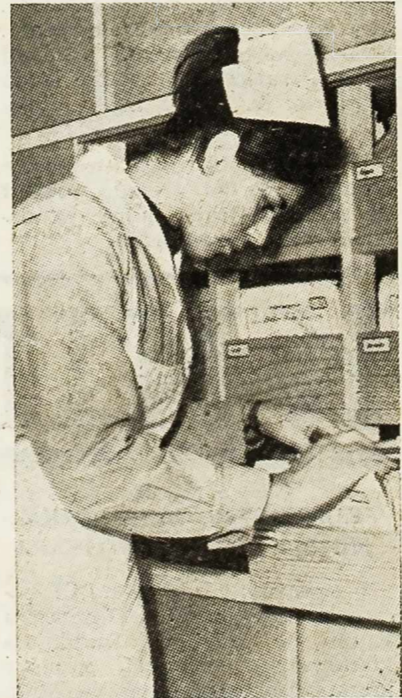
Na Kirurškom odjelu teško da se mogu uočiti nedostaci, bar oni koji nisu strogo stručne prirode. Dvije operacione dvorane dobro su opremljene. Estetski i likovno čitav je odjel ukusno uređen. On je već doživio mnoge komplimente, ali — kao po običaju — i kritike! Tamo se, tobože, i suviše potrošilo...

Na Odjelu za uho, grlo i nos čuli smo ovakvu primjedbu: »Na nekim mjestima potrošilo se mnogo para, a ovdje nije nitko ni prstom maknuo. Prostorije su dotrajale, nehigijenske, sobe prepune kreveta. Nije asfaltiran bolnički krug, pa su nam hodnici puni blata.«

Općenito, higijenske i sanitarne prilike se stalno poboljšavaju. Pa i pored toga je hodnik RTG (rentgen) u zgradi Internog odjela pun otpadaka. Čini se da nikome ne pada napamet da ga u toku jutra čisti!

A opet, u stilu spomenutih paradoksa, na odjelu interne smo vidjeli kako se peru i podovi i zidovi! Podovi svaki dan, a zidovi svakih 8 dana. U ta se dva slučaja, naravno, ne radi o nekim »mogućnostima«, već o različitim stupnjima prilagođenja pitanjima čistote i higijene.

Istina, ima mnogo važnijih stvari i ne može se sve učiniti odjednom, osobito kad se radi o tome da nema dovoljno sredstava. Za ovu godinu bilo je planirano oko 80 milijuna dinara ulaganja u osnovna sredstva. Od toga je ostvareno nešto više od 50 posto (nabavljen i montiran novi kotao, rekonstruirana kotlovnica, rekonstruirana parna mreža, vodovod tople vode i, uglavnom, instalirano

centralno grijanje). Bolnički krug još nije asfaltiran. U uređenju pojedinih odjela ide se postepeno, prema potrebama. No, svatko te potrebe tumaći prema svome nahodjenju. Osobito kad je u pitanju prioritet ulaganja.

OSAMNAEST RAZLIČITIH SLUŽBI

Mnogima je nepoznato što sve u svome sastavu ima Medicinski centar. Obično se zna za Bolnicu i Dom narodnog zdravlja, ali se ne zna da je Medicinski centar mnogo više od toga, jer on u sebi uključuje ove službe: higijensko-epidemiološku, službu opće prakse, službu za zaštitu žena, službu za zaštitu školske djece i omladine, službu za zaštitu dojenčadi i predškolske djece, zatim službu za suzbijanje tuberkuloze, za unutrašnje bolesti, kiruršku službu, ortopediju, medicinsku rehabilitaciju, službu za suzbija-

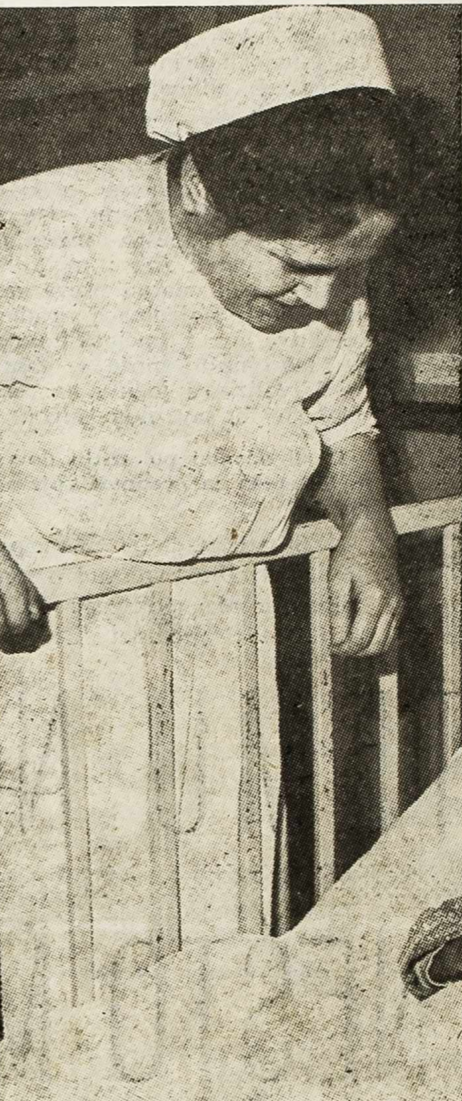
Osnovni zadatak Medicinskog centra, onakvog kakav je on danas, jer pružanje zdravstvene zaštite u različitim oblicima: počevši od prvih pregleda u ambulantom opće prakse, pa preko specijalističkih pregleda, dispanzerskih usluga, patronažne službe, stacionarnog liječenja u bolničkim odjelima, do najrazličitijih usluga pratećih službi: laboratorija, RTG, itd.

O funkcioniranju ove institucije, kojoj gravitira i mnogo šire područje od bivšeg kotara Šibenik, brine se oko 560 zdravstvenih radnika i službenika, od čega 86 liječnika.

Dvanaest odjela Medicinskog centra raspolaže sa 789 kreveta. Kroz 9 mjeseci ove godine ostvareno je 201.148 bolno-opkrbnih dana. Iskorištenost kapaciteta iznosila je 93,38 posto.

Kroz devetomjesečno razdoblje samo na odjelima bolnice utrošeno je 78. 650 različitih lijekova, te hrane u vrijednosti od 122 milijuna 157 tisuća dinara.

U prvih 6 mjeseci ove godine porasli su mnogi troškovi. Samo povećanje troškova za lijekove iznosilo je 8 posto ili 6 milijuna i 449 tisuća dinara. Od toga se više od 5,5 milijuna odnosi na lijekove izdate u vanbolničkoj službi.

Kao majka svome djetetu: nahraniti, utješiti, maziti...

nje kožnih i spolnih bolesti, službu za zaštitu vida, službu za suzbijanje kožnih i spolnih bolesti, službu za zaštitu vida, službu za uho, grlo i nos (otorina), službu za zaštitu usta i zubi, službu za živčane i duševne bolesti, rentgensku službu, patronažnu službu i službu medicine rada. U sastavu Centra nalaze se i centralni laboratorij, poliklinički laboratorij, apoteke i prosektura. Stanica za hitnu pomoć zasad radi kao dežurna služba. Prije 20 godina nije postojao ni mali dio svega toga.

U bolnici Medicinskog centra postoji 12 odjela. Od njih je najviše opterećen Odjel za duševne bolesti, i to zbog toga što njemu gravitiraju bolesnici iz veoma širokog područja, čak do Bosne i Hercegovine. On raspolaže sa 165 kreveta, ali su oni iskorišteni sa 140,38 posto! To je stvarno previše. Interni odjel raspolaže sa 100 kreveta i iskorišten je sa 97,77 posto. Ortopedija svojih 18 kreveta koristi sa 97,88 posto. Očni odjel 47 kreveta koristi sa 88,29 posto, kirurgija 74 kreveta sa 81,43 posto, itd. Postotak prosječnog korištenja bolničkih kapaciteta od 93,38 posto »diže« tako visoko-upravo prenatrpani Odjel za duševne bolesnike. On je za 9 proteklih mjeseci imao i najviše ostvarenih bolno-opkrbnih dana (blizu 63 tisuće).

Na drugom je mjestu Interni odjel sa 26.691 bolno-opkrbnih dana. Zatim dolazi Ginekološko-porodiljni odjel sa 19.424 dana, dok svi ostali odjeli imaju manje od 16.500 bolno-opkrbnih dana.

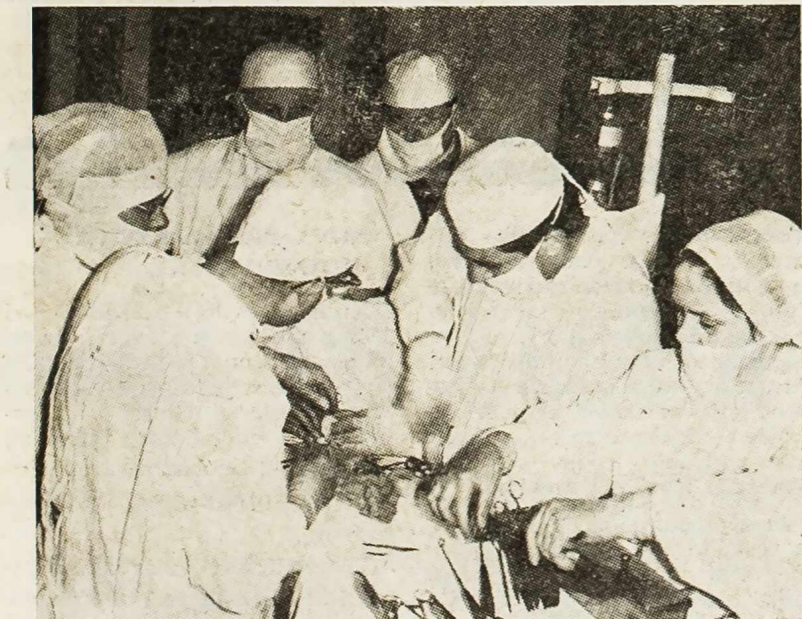
Naučnoistraživački i laboratorijski rad u medicinskim ustanovama predstavlja izuzetno važan rad

Razumljivo, nijedan građanin ne želi da se nađe u ulozi bolesnika i da mu se tako »pruži« prilika da kritizira i zamjera na svakoj strani.

No, kad se već u takvoj situaciji nađe, onda zaista nije spreman na neku »kompromisnu« kritiku. Njegova kritika često seže od najnižih do najviših instanci ove zdravstvene institucije. Pa ipak, ne može se poraći činjenica da i takvi ljudi nemaju u suštini dovoljno povjerenja u one kojima su povjerali svoje zdravlje i svoje živote.

Čini nam se da je Medicinski centar uistinu dosegao zavidan stupanj u pružanju zdravstvene zaštite građanima, ali isto tako da bi se moglo postići neusporedivo više kad bi se organizacija bolje prilagodila potrebama, poslovi nešto intenzivirali, a što je osobito važno, ophođenje podiglo na viši nivo. Za to su opet potrebni i moralni i materijalni stimulansi.

Tekst i snimke: Joško Čelar

našoj općini, u Medicinskom centru, ima obilje materijala za novinarsku bilježnicu.

Zivost je veća nego u bilo kojoj tvornici, a ovo nije tvornica. I baš zato ima mogućnosti da zapaža i kritizira.

U želji da napišemo reportažu o Medicinskom centru, morali smo provesti više sati među pacijentima, po hodnicima, po ambulantom i bolničkim sobama. Kako funkcionira ova zdravstvena ustanova sada, 20 godina nakon rata?

Što je to Medicinski centar nakon što je promijenio niz svojih organizacionih formi, od kojih su neke bile i fundamentalne?

više poštovanja, strpljivosti i blagosti.

Na sreću, nije teško primijetiti da nepovjerenje pacijenata, stvoreno veoma često prvim utiscima, iščezava kad osjete da se nalaze ondje gdje se vodi briga o njihovom zdravlju i njihovim životima. Cim prekorači prag neke bolničke sobe, pacijent osjeća olakšanje i njegov stav, bar jednim dijelom, počinje da se mijenja.

ČESTO SE NE ZNA — DA JE I VRIJEME NOVAC

Paradoksi su često veoma relativni, zapravo njihovi uzroci. Ali oni imaju svoju težinu, osobito kad se radi o vremenu.

INSPEKTORI NA GOVORNICI — INSPEKTORI NA GOVORNICI — INSPEKTORI NA GOVORNICI — INSPEKTORI

Inspeksijske službe Skupštine općine imaju pune ruke posla. No, uporedo s tim vjerovatno nailaze i na razne — objektivne i subjektivne — teškoće. Zanimalo nas je, na primjer, šta drugovima koji rade u tim službama zadaje najviše teškoća u poslu, čime su oni u posljednje vrijeme najviše zaokupirani. Nije bilo naodmet da se obavijestimo i o tome da li, s obzirom na delikatnost rada koji obavljaju, dobivaju dovoljno podrške sa strane i da li, možda, ima pokušaja da se izvjesne negativnosti iz djelokruga njihova rada zataškaju. Radi toga smo posjetili drugove u inspeksijskim službama i zamolili ih da nas obavijeste o tim i drugim pitanjima.

Inž. LJUBO KOVACEVIĆ:

TREBALO BI PREINAČITI I DOPUNITI DANAS VEĆ ZASTARJELI URBANISTIČKI PLAN GRADA ŠIBENIKA

— Rad u odjelu je vrlo živ i interesantan, jer u stvari, rješavamo probleme od prve zamisli izgradnje objekta pa do njegova završetka i upotrebe. Najviše teškoća zadaje rad sa strankama, jer koliko god ima ugodnih i razumnih stranaka — toliko isto ima i onih koji „naše susrete“ čine »uzbudljivim« bez stvarnih potreba. Eto, da tako kažem,

naš posao je takav da ga ne možeš obavljati ako nemaš dobre živce. U posljednje vrijeme najviše nam teškoća pričinja takozvana divlja izgradnja. Naime, dok u investicionoj privrednoj i društvenoj izgradnji u tom smislu nema teškoća, privatna izgradnja stambenih zgrada i vikend-kućica bez dozvole dosiže velike razmjere, pa otud i problemi.

VIKEND-KUĆICE NA UDARU

— Rekao sam da se u posljednje vrijeme »razmahala« izgradnja vikend-kućica, i to u tolikoj mjeri da uistinu prijete opasnost da se dobrano omete pravilna izgradnja u priobalnom pojasu — sve to unatoč općinske odluke o načinu izgradnje u predjelima duž Jadranske ceste. Kažnjavanje preko suca za prekršaje, uza svu dobrodošlost, nije dovoljno, a ni efikasno. No, u najskorije će vrijeme Skupština općine donijeti dvije odluke: Odluku o načinu izgradnje u urbaniziranom mjestima i Odluku o uvjetima za gradnju u seoskom neurbaniziranom području općine. Tim odlukama bit će tačno precizirani i uvjeti po kojima će se moći graditi na bilo kojem punktu općine, te će se poduzimati znatno strožije mjere protiv prekršitelja nego što je to bio slučaj do sada. Napominjem da će se tim mjerama predvidjeti i rušenja »divljeg« objekta. Time će se, nadam se, konačno uvesti red u izgradnji na području naše komune.

POTREBNO JE ŠTO PRIJE IZRADITI URBANISTIČKE PLANOVE ZA PRIOBALNO PODRUČJE KOMUNE

— Da bi naša služba još bolje radila, trebalo bi da Skupština općine, u prvom redu, usvoji odluke o kojima sam malo prije govorio. Uporedo s tim odlukama o uvjetima izgradnje, donijet će se i odgovarajuće kaznene odredbe, koje bi suci za prekršaje trebali brzo i efikasno primjenjivati. Posebno bih htio naglasiti — i molim vas da to zabilježite — da je neophodno potrebno izraditi odgovarajuće urbanističke planove za priobalno područje šibenske komune, jer bez njih nije moguće zamisliti pravilno usmjeravanje izgradnje pojedinih mjesta, o time ujedno ni kontrolu nad tom izgradnjom. Planove koji se nalaze u razradi za Vodice, Primošten i Tijesno trebalo bi da Skupština općine što prije odobri. Uz to, veoma je važno da se pride razradi urbanističkih planova za područje Murtera i Betine, jer su tamo problemi divlje izgradnje veoma akutni. Pored toga, postepeno bi trebalo regulirati i druga interesantna područja, a također preinačiti i dopuniti danas već zastarjeli urbanistički plan grada Šibenika.

Pitate o podršci i »kočenjima«! Mogu vam reći da dobivam punu podršku, kako nadležnih organa, tako i drugih inspeksijskih službi. U teškim i delikatnim slučajevima, kakvih u našoj praksi ima prilično, to jest — i može biti stimulans za bolji rad.

ANTE GAČINA:

TRŽIŠNIM INSPEKTORIMA JE ZA JOŠ BOLJI RAD NEOPHODNA, PORED OSTALOG, I SVESRDNIJA POMOĆ GRADANA

— Posao tržišnih inspektora nije lak, jer podrazumijeva nadzor nad kompleksnom oblasti privrednog života. Ta široka oblast regulirana

je velikim brojem propisa, sa nizom dopuna i izmjena, a to, naravno, zahtijeva i te kako samoprijeoran napor da bi se svi ti propisi mogli pravilno primjenjivati.

Inače, mogu vam kazati da se rad Tržišne inspekcije odvija samoinicijativno u okvirima ovlaštenja predviđenih Osnovnim zakonom o tržišnoj inspekciji i drugim propisima. Naša služba planira svoj rad dekadno i mjesečno, a u okviru rada unosi, ovisno o vremenu u kojem se rad planira, kontrolu trgovinske, ugostiteljske i zanatske djelatnosti, sprečavanje nedozvoljene trgovine, nadriobrt, krčmarjenja, itd. No, valja kazati da na sadržaj, odnosno ostvarivanje plana rada ima posebnog utjecaja dnevna intervencija građana. Radi se, naime, o slučajevima kada građani pismenim ili usmenim putem prenesu našoj inspekciji slučajeve kršenja zakonitosti od strane radnika u robnom prometu i uslugama i radi zakidanja općenitih potrošačkih prava. No, kada o tome govorim, trebao bih vam reći i to da jedan broj građana veoma ne-dragovoljno inspeksijskoj službi daje podatke o nepravilnoj naplati i zakidanju. Rekao sam vam to i čini mi se da je trenutak da nadodam — da bi trebalo da nam svi naši građani pružaju više pomoći, jer bismo na taj način mogli i bolje i efikasnije »liječiti« pristupnike i sredine u kojima se ti pristupi događaju.

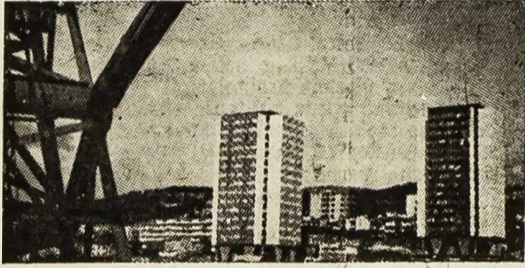
TEŠKOĆA IMA, IMA I NERAZUMIJEVANJA

— Red bi bio da kažem i to — da nam u našem svakodnevnom poslu teškoće pričinjavaju i pojedina odgovorna lica u privrednim organizacijama, i to u prvom redu usljed slabog poznavanja propisa. Zbog toga svog nedostatka, ti nam drugovi — a nije ih mnogo — otežavaju brzinu postupka. Naravno, nije potrebno ni da vam govorim da smo mi tržišni inspektori veoma često podvrgnuti i kojekakvim prijetnjama, klevetama i neugodnostima. No, trebamo imati strpljenja, jer nam u takvim slučajevima to jedino i preostaje. A da bismo još bolje radili, trebalo bi da uklonimo još jednu »mrtvu« prepreku — prijevozno sredstvo. Naime, naš rad je pretežno terenski i mi ćemo ga efikasno i brzo moći obavljati jedino u slučaju da nam na raspolaganju stoji prijevozno sredstvo.

POSLIJE PRIVREDNE REFORME — POSLA NAPRETEK

— U posljednje vrijeme, tačnije — od donošenja i sprovođenja u život odredaba i intencija privredne reforme, glavni rad naše inspekcije svodio se na kontrolu pravilnosti primjene tih mjera, na nadzor nad pravilnim preračunavanjem prodajnih cijena, primjena marži i tome slično. A posla je bilo. Možda će vam ova informacija to najbolje ilustrirati: radi pravilnijeg i bržeg obavljanja poslova u vezi naše pri-

NEDOSTATAKA

IMA

I TREBA IH UZAJAMNO RJEŠAVATI

privredne reforme, ni jedan inspektor nije išao na svoj redovni planirani odmor, već ga koristi sada, potkraj godine. Prilikom obavljanja zadataka koje je pred našu službu postavila reforma, naišli smo na razne nepravilnosti o kojima je naša javnost već obaviještena. Protiv onih koji nisu poštivali intencije privredne reforme i ogrješili se poduzimali smo odgovarajuće mjere. U toku rada stekli smo uvjerenje da je ogromna većina rukovodilaca šibenskih privrednih organizacija shvatila, i to veoma ozbiljno, intencije privrednih mjera. Neke učinjene nepravilnosti uglavnom su posljedica brzine i kratkoće vremena — a ti elementi nisu ponekad omogućavali pojedincima da se u dovoljnoj mjeri upoznaju sa svim propisima.

ODGOVORNI FAKTORI PRUŽAJU NAM PODRSKU

— Ako je riječ o shvaćanju posla kojeg svakodnevno obavljamo, onda mogu kazati da smo mi, tržišni inspektori, imali dobru podršku u radu od strane odgovornih općinskih faktora. S njima smo često kontaktirali i usklađivali rad. Bilo je i tu, naravno, izvjesnih nesporazuma, ali su oni veoma brzo izgladili, a to je doprinijelo da smo posao, a on nije bio lak ni često vidljiv, uglavnom valjano privodili kraju. Što se tiče rukovodilaca šibenskih privrednih organizacija, ne mogu mimoći činjenicu da su poneki od njih pokatkad neobjektivno prilazili našim nastojanjima. Međutim, ne smije se prešutjeti ni činjenica da ih je mnogo, mnogo veći broj na pravi način shvaćalo naš zadatak, da su se drugarski postavljali prema ljudima iz inspekcije i njihovim nalazima, te nastojali učene nedostatke odmah ukloniti. Oni su inspeksijski pregled shvaćali kao pomoć u radu. No, jedan dio takvih rukovodilaca, istina neznatan, odnosio se prema nama tako samo u toku pregleda, ali bi se kasnije, kad bi se podnijele prijave i izrekle kazne, odjedanput izmijenili i od suradnje i koordinacije ne bi ostalo ništa.

FOFODNEVNIM I VEČERNJIM NADZOROM POSTIGLI BISMO BOLJI EFEKT NEGO OBLISCIMA ZA VRIJEME REDOVNOG RADNOG VREMENA, ALI...

— Da nas ima više, a o tome u sadašnjoj situaciji ne može biti govora, mogli bismo organizirati popodnevni i večernji obilazak punktova koji se nalaze pod našom kontrolom. Iskustvo nam pokazuje da se popodnevni i večernji nadzor postižu bolji rezultati u našoj službi, ali za to, velim vam, nema stimulansa, nema uvjeta.

Pored toga, za bolji rad inspeksijske službe treba da stalno postoji veoma dobra suradnja Tržišne inspekcije sa svim društveno-političkim organizacijama, savjetima, organima uprave, radnim kolektivima, a naročito sa građanima. Toga do sada nije uvijek bilo u dovoljnoj mjeri.

Štetnost kampanja i začahurenosti

(Nastavak sa 2. strane)

neopravdana. U tom smislu je bila »avljalda moda — da gotovo svaka općina podiže i osniva srednju ekonomsku školu. Danas nemamo komune u kojoj po svršetku te škole — njeni daci ne čekaju na zaposlenje; bar nekoliko njih. Na drugoj strani, nemamo metalurga, strojara, elektri-

čara i još nekih vrsta kvalificiranih radnika. Njih je bila preskočila moda i rijetko su »sijevale« asocijacije da se i ti kadrovi ponegdje osposobe.

Imamo dio privrednika i građana koji se još uvijek ne mogu saživjeti s takvim rezonom i metodama rada. Izmijenjene okolnosti će tu učiniti svoje tragove. Zato postoje dosta efikasni instrumenti koji neposredno i

jasno raščlanjuju faktore — na one koji ubrzavaju i na one koji usporavaju društvene procese. Novi uvjeti nas direktno stavljaju pred probleme. Naše akcije i rješenja neće moći ovisiti samo od volje i od eventualnih želja. Ako ćemo se odlučiti na osnivanje nekog poduzeća prethodno ćemo morati provjeriti i utvrditi sve relevantne okolnosti, preko

kjih će se moći dobiti odgovor o njenoj rentabilnosti.

Takvim svestranim i studioznim pristupanjem društvenim poslovima manje će se moći iskrivljavati i zloupotrebljavati demokratski i samoupravni odnosi od strane nesavjesnih pojedinaca. Individualna i kolektivna odgovornost dobivaju tako svoj potpuniji smisao.

Boris Kale

Zbog toga bih i ovom prilikom apelirao na naše građane — potrošače — da nas upoznaju sa učenim nepravilnostima, jer ćemo i takvom pomoći stati na kraj svima onima koji ne poštuju zakon i koji se ne drže reda.

Inž. STJEPAN LUBIĆ:

NEKA SU PODUZEĆA POČELA MLADE RADNIKE, NAKON POLOŽENOG STRUČNOG ISPITA U ŠKOLAMA UČENIKA U PRIVREDI, ODMAH OTPUSTATI

— U ovoj su godini, u odnosu na prethodnu, planom predviđeni pregledi nešto zakasnili. Razlog je u donošenju novih saveznih propisa, i to: Osnovnog zakona o zaštiti na radu i Osnovnog zakona o radnim odnosima. Budući da su osnova za rad naše inspekcije baš ta dva zakona, razumljiv je stanoviti zastoj u radu. Pored toga, novi propisi zahtijevaju i nov način pregleda, a postavljaju — što nije nevažno — i izvjesne nove zahtjeve radnim organizacijama, kao na primjer; pribavljanje stručne ocjene atesta za izgradnju ili rekonstrukciju i puštanje u pogon objekta, zatim za konstruiranje i proizvodnju oruđa za rad i uređaje, kao i povremeno ispitivanje ispravnog funkcioniranja uređaja i alata. Naročito je važna odredba Osnovnog zakona o zaštiti na radu kojom se zahtijeva da radna organizacija svojim planom rada i razvoja, odnosno programom ili posebnim planom, izradi svoj program mjera zaštite na radu i da za tu svrhu osigura potrebna sredstva.

Nadalje, primjenom novog zakona — radne organizacije treba da izvrše noveliranje svojih općih akata kojima su prije regulirale svoj režim zaštite na radu. Naime, moraju pristupiti suglašavanju svoga pravilnika o HTZ-eu odredbama novoga Osnovnog zakona. Osim toga, a na osnovu toga zakona, organizacije su dužne da upriliče i sistematsko upoznavanje neposrednih proizvođača sa materijom zaštite na radu, da provjeravaju njihovo znanje iz te materije i da jačaju stručne službe i kadrove koji se bave problemima zaštite na radu.

POSLIJE INSPEKCIJSKIH PREGLEDA UKLONJEN NIZ NEDOSTATAKA

— Odredbe o kojima sam već govorio trebalo je dobro proučiti da bi se moglo prići kontroli primjena. U tu je svrhu u našoj inspekciji izrađen posebni podsjetnik, koji je omogućio lakše savladavanje teškoća oko kontrole primjene novih propisa. Ta je teškoća savladana i pregledi u duhu novih propisa već su se uohodali.

Međutim, daljnja smetnja normalnom funkcioniranju inspekcije rada je i u tome — što do danas nisu doneseni republički propisi koji treba da reguliraju stanovišta pitanja koja je savezni zakon prepustio republikama. No, i pored toga kako sam prije rekao, sa pregledima se započelo, te su u posljednje vrijeme pregledana slijedeća poduzeća: »Luka«, »Jadranka«, industrija »Krk«, »Autotransport« i još neke druge privredne organizacije u Šibeniku. Ustanovili smo da je uklonjen niz nedostataka. Zanimava vas kojih? Eto, na primjer, poduzeće »Luka« je nabavkom novih mehaničkih uređaja za pretovar olakšalo rad radnika i znatno smanjilo broj povreda. Nadalje, tvornica »Jadranka« je svojim radnicima nabavila zaštitnu odjeću, a zbog opasnosti od požara zabranila pušenje u krugu poduzeća. Pored toga, taj kolektiv vrši pripreme i za definitivno rješenje novog sanitarnog čvora. Za tu svrhu već osigurana sredstva. Industrija »Krk« je uklonila nedostatak na sanitarnom čvoru u pogonu pekare, postavilo novu peć u pekarni i novim uređajima usavršilo proces rada u mlincini. »Autotransport« je, eto, uveo novu instalaciju u hangarima i osnovao HTZ službu.

NESPORAZUM KOJI NIČEMU NE VODI

— Vi inzistirate i na problemima. U redu, govorit ćemo i o njima. U posljednje vrijeme najakutniji problem pojavio se u primjeni propisa o učenicima u privredi. Naime, usljed ukidanja bivše Uredbe o učenicima u privredi i raznih službenih i neslužbenih tumačenja, došlo se do takve situacije da su poduzeća počela mlade radnike, nakon položenog stručnog ispita u školama učenika u privredi, odmah otpustiti: neke sa otkazom, neke i bez otkaza. To se pravda novim privrednim mjerama ili pak pomanjkanjem raspoloživih radnih mjesta. Međutim, naše je mišljenje da u tom pogledu poduzeća griješe, jer je, i pored toga što je Uredba o učenicima u privredi ukinuta — obaveza predviđena u čl. 24. Uredbe, po kojoj je radna organizacija dužna da učenika nakon položenog završnog ispita uposl u svojstvu kvalificiranog radnika odnosno zanimanja za vrijeme od najmanje 6 mjeseci, ostala i dalje na snazi. I to radi toga što je u vremenu sklapanja ugovora o učenju Uredba bila na snazi, a potpisivanjem ugovora o učenju prihvaćena je i odnosna obaveza koju je ona predviđela. To bi bila pravna strana nepravilne primjene propisa o učenicima u privredi. Pored toga, očita je nepravilnost i u tome što se na takav način onemogućuje mladim radnicima da se nakon položenog ispita bar neko vrijeme bolje stručno osposobe, umjesto što se odmah otpuštaju, dakle bez dovoljnog iskustva i prakse. Red je kazati — da protiv takvog postupka govore i stanoviti moralni i socijalni obziri, jer se često, veoma često radi o učenicima slabih ekonomskih prilika, koji nakon takvog čina ostaju bez posla. Ima li se to na umu, jasnije će biti zašto su nam ti problemi u posljednje vrijeme zadavali najviše posla.

Na kraju — što se tiče našeg rada — mogu vam kazati da smo samostalni, samostalni u pravom smislu riječi. Važno je i to reći, da kad zatražimo pomoć sa strane i podršku od nekoga drugoga općinskog faktora — da je obično i dobijemo. Iskreno vam velim: pokušaja sa strane da se izvjesne negativne pojave iz djelokruga rada Inspekcije rada zataškaju nije bilo. I da jest, vjerujte, bili bi bezuspješni.

Da bi naša služba bolje radila, trebalo bi je osloboditi evidencijama, raznih izvještaja, dogovora, sastanaka, vođenja raznih sudbenih poslova, raznih komisija koje spadaju i ne spadaju u djelokrug Inspekcije rada. Tako bi inspektori rada mogli biti više na terenu, a manje, mnogo manje u kancelariji.

Razgovore vodio: Đ BEČIR

JAVA I SAN

Kada bi java bila drugačija, radosne oči krasila bi sva lica prolaznika. Cokoti vinograda cijele bi godine imali zrelo plavo grožđe, a masline bi poklekale od plodova. Miris hljeba izlazio bi iz svih ognjišta, a sunce bi se ogledalo u čistim oknima. Kada bi java bila drugačija, ni sna ne bi bilo.

RADOJKA GARBOVAC

SUTON

Treperi suton, mušice lijeću u krugu. Nad crkvenim tornjem visoko cvrkuću ptice u letu. Danas je zrak pun mirisa rascvalog bagrema Ispod raskošnih krošnja bagrema ide dječak i pjeva pjesmu sutonu. Netko je prolio plavu mjesecinu iz srebrnog krčaga. Dršču zvijezde i svemir.

U ovoj toploj noći ispod raskošnih krošnja bagrema ide dječak i pjeva pjesmu sutonu.

ZORAN ŠIMAC

PRVA MLADOST

Danas sam gazila pločnicima olovnih snova. Danas sam oplakivala kišu na zamagljenim prozorima mladosti. Danas sam ponovo otvorila dlanove i ucrtala u njih putove razgranate lipe.

JAGODA BUMBER

Mate Zlatoper

Posjet šibenskih đaka francuskim kolegama u Grenobleu

3.

Krećemo dalje prema centru Vallaurisa. Na Trgu Republike velika statua od bronce. Čovjek i ova. Još jedno glasovito Picassovo djelo. Nešto manje od 100 metara dalje smješten je muzej, zapravo bivša kapelica, u kojem se na zidovima naziru Picassova umjetna nazvana »Rat«. Mir. Ulazimo u tu malu dvoranu, oblika jednoj tunela. S lijeve strane, gledano od ulaza, prikazan je rat, sve njegove strahote i nedaće koje sobom donosi: bakterije prožduru ljude, konji u bjesomučnom galopu destrukcije, iscrpljeni ratnici s oružjem u ruci i znad svih davo s nožem — demon razaranja. To je ukratko Picassova predodžba rata. Ispred nas na zidu jasno se crtavaju 4 čovjeka: crni, žuti, crveni, bijeli, koji drže goluba — pticu mira, oni drže Zemlju. S desne strane od ulaza predstavljen je mir onakav kakav bismo mi željeli da imamo uvijek i svugdje, mir koji je samo puka želja, neostvariva težnja. Tu su ljudi koji plešu, koji žive da žive, koji vole da vole, tu je i dijete s igračkama, tu je i dijete sela koje vodi konja. Ali ipek umjetnik kao da nije mogao dati samo sliku manje-više pristupačnu svima, te je unio i ono što je tišilo njeza samoga, a to je nesklad svjeta, nekočinost življenja. Svoju predodžbu o asimetriji svijeta i o potrebi za ravnotežom u tom svijetu dao je tako da je rube postavio u ptice kaveze, a ptice u akvarije. Kao da je u momentu stvaranja Picasso bio pesimistički raspoložen, ali on možda stvarno odobrava tvrdnje o naskladu svijeta?!

Poslije ručka sjedamo u autobus i idemo dalje. Naš cilj je Kan, grad koji je gotovo svima poznat. Njegovo ime govori dovoljno. Kan — grad hotela, avangarde i filma. Pročelje zgrade u kojoj se održavaju film. Festivali sve je u staklu, do kojeg vodi možda desetak marširanih stepenica. Boravak od tri sata koristimo za kratk trajno kupanje na sasvim pješčanoj plaži Kana. Znojini i vruć. skaćemo u vodu i izlazimo zamazani, prosto ne-

Literarni mozaik

CRVENI CVIJET

Znam jedan mali crveni cvijet. Ne plaćem više za njim. Darovala sam ga plavetnilu neba i nisam nesretna. Nedokučive tišine i razbijena ogledala ne dodiruju više moje vjeđe.

ANA ĐURIC

VIJETAR JE PJESNIK ŠUMA

Pozna me žuti šljunak i staza do moje kuće. Znaju me i borovi stari jer često lutam s vjetrom. I mirisne šume me znaju i pješčane plaže gdje plaćem s kišom što briše mi tugu. Sve mrtve borove grane znaju mi suze tihe i poglede moje što ih iskidala strepnja je duga. Ja volim lutanja s vjetrom, jer vjetar je pjesnik šuma što čute kad ga nema a žabruje kad stigne.

SANENKA MAGAZIN

ŠAPAT NA RUBU ZDENCA

Plave oči nagnute nad zdenac motre komad zvjezdanog neba i malu pticu što nečujno luta tišinom. Prolazniče, zašto si ostavio svoju blizinu na rubu zdenca?

Da li si možda čuo moj šapat što je kao pauk tkao nit po nit u jednu legendu? Pokloni mi svoju pjesmu, prolazniče, ako si čuo moj šapat na rubu zdenca.

Šapat je čuo visok jablan, šapat su čule krijesnice i cvijeće.

ZORA MIKULIČIN

GIMNAZIJA

CRNO CVIJEĆE

Tebi sam htjela ljubav življenja dati. Kako je teško lutati sam stazom nespokoja! Tvoj vrt je crno cvijeće čekanja i tuge. Ja hoću ruže nevine ljubavi u oku, ružu mirisne čežnje mladosti što ne pozna plač rastanaka kada su dani života najljepši za me.

Praštaj što ostaješ sam u svijetu čekanja i voljenja... Htjela sam toplu nadu rukama golim oko tebe sterati — jer ti je san bio pust. Uništiti crno cvijeće u svom vrtu smrtno tišine, naći druge prste u mreži voljenja. Odlazim i tijelo mi se nikad neće vratiti.

U slapove mojih misli upletene su šutnje što prolaze nijeme pored mene. Ti ćeš ostati sam u svijetu voljenja i čekanja.

ERIKA BARANOVIĆ

PRIJATELJSTVO

Tvoje su ruke bile crne, jer to je boja tvoje zemlje, ali tvoje su ruke osjetile stisak mojih. Ti si dijete crne Afrike, a ja dijete bijele Evrope, Jugoslavije u Evropi. Moj crni prijatelju! Trebalo je vidjeti naše ispružene ruke: crnu i bijelu ruku zajedno. Trebalo je vidjeti sjaj naših očiju. Ti i ja smo djeca crne i bijele majke, djeca prijateljstva što u svojim srcima skrivaju ljubav prema čovjeku.

VANJA ZANINOVIC

vjerovatno. To ga jutro, naime, američki nosač aviona ispustio je u samoj luci mazut! Vrjeme napuštanja Kana je došlo i mi, tko zna po koju put, ulazimo u autobus.

Iza nas ostaju možda najljepši, ako ne i najveći, hoteli južne Francuske kao što su: Miramare, Martnes, Carlton, Saint-James i hotel sa 5 zvijezdica (1. kategorija) »Palm Beach«. Deset minuta kasnije već smo na auto-stradi.

Poklije odline večere (zbog praznika) odlazimo na Promenade des Anglaises (To je za Nici ono što su za Beograd Terazije ili za Zagreb, Trg Republike). Svečanost počinje u 20 sati. Krasna ljetna noć spustila se na Nici. Nekoliko tisuća građana i turista na o'ali je. Vatromet počinje. Čitav grad je obasjan zelenim, crvenim i bijelim svjetlom. Jedna za drugom raketa paraju nebeski svod. Spektakl koji treba doživjeti da bi se shvatila sva ta čar. Vatromet svršava te moramo požuriti u Place de la Verdun, gdje je na programu finalno veče narodnih plesova zemalja iz čitave Evrope, a među njima i Jugoslavije. Naš su treći po redu. Iako malobrojni, pokušavamo ih poklicima hrabriti. Ali ni to nije pomoglo ansamblu »Vasa Mikulic iz Sarajeva« da polučić uspjeh kod 1500 gledalaca. Oni su igrali više nego dobro, ali izbor programa nije odgovarao našem temperamentu a ni našem specifičnom folkloru. Jednom riječ, nisu unijeli živost koju smo od njih toliko očekivali.

Pretposljednji dan boravka u Nici predviđen je za odlazak autobusom u St. Paul de Venec. To je mjesto poznato po tome što je 1538. ondašnji kralj Francos I sagradio ogroman dvorac srušivši pri tom 700 niskih kuća. Ipak, iskreno rečeno, to nije ono bitno za St. Paul de Venec. Značajna je kapela St. Dominique, u kojoj je na zidu Kristov »Križni put« predstavio Matisse u 14 slika Taj rad izvršio je besplatno u znak zahvalnosti časnim sestrama te kapelice poslije bolesti od koje su ga one liječile. Sve slike (s mnogobrojnim prethodnim skicama) radio je još u

krevetu, tako da je kasnije jednostavno prenio na zid, bolje rečeno na porcelanske pločice malo nagnute jedna prema drugoj da bi dobio sjene i boje koje padaju na bijele pločice sa staklenih vitraža. Genijalno, zar ne?

Put nas dalje vodi na vidno istaknuti brežuljak u St. Paulu, gdje je smještena »La Fondation Maeght«, doslovno prevedeno Maeghtova izložba. Više od 60 tisuća posjetilaca dođe godišnje da se divi suvremenim slikarskim i kiparskim remek-djelima smještenim na zidovima, odnosno u parkovima. Maeght je samo jedan bogataš koji je skupio radove Braquea, Miroa, Giacomettija, odnosno Tal-Coata, Chillidaa i drugih velemajstora likovne umjetnosti. To nije samo jedan muzej posvećen umjetnicima i njihovim umjetninama, već je ujedno i mjesto gdje se susreću različite forme izražavanja i kreiranja suvremene misli. Ovom posjetom stvarno je završeno razgledavanje muzeja i galerija likovne umjetnosti.

Ponovo se spustila noć na Nici, ali ovog puta nema zvijezda. Da li ćemo biti jedni od malobrojnih poklikih u Nici? Sjedamo još jednom u autobus i vozimo se prema Cap Ferratu, najisturenijoj tački Andeoskog zaljeva. Odatve je Ventimiglia u Italiji udaljena svega 20 km. Na ovom je rtu veliki reflektor od 12000 svijeća, dakle slabiji za 3000 nego onaj u Antibesu. Ovaj svjetlosni gigant za brodove sagrađen je u podnožju u obliku osmorokuta, a pri vrhu u obliku četvorokuta. Počinje da kiši. Bježimo u autobus. Vozimo se širokim cestama u ovom dijelu Azurne obale. Tu postoje tzv. 3 Corniche (naziv za auto-stradu). To su Niska, Srednja i Velika. Niskom se upravo sada vozimo. Srednja s mnogobrojnim serpentinama vodi prema Monacu, a Velika prema Italiji, gdje postaje sve strmija zbog Alpa. Ona jedina nije osvijetljena, a spaja francusku i talijansku rivijeru, koju Talijani zovu Rivijera cvijeća.

Mate Zlatoper

6.

HEROJSKI OTPOR ŠIBENIKA protiv mletačkog admirala Pisanija

U sastavu hrvatsko-ugarske države, pod vlašću kralja Ludovka, Šibenik nisu više uzem ravnali feodalci iz zaleda. Ludovk je slomio njihovu moć i učvrstio centralnu vlast. Takva je vlast osiguravala mir u zemlji i pogodovala ekonomskom razvoju Šibenika i ostalih primorskih gradova. Uklanjanjem mletačke vlasti 1377/58. godine nestale su i zapreke za nesmetani razvoj pomorstva i pomorske trgovine, koju su Mlečani, dok su »zaštićivali« Šibenik, sistematski kočili, nastojeći na taj način ukloniti sebi sve stvarne i potencijalne konkurente na Jadranu.

Vidjeli smo već da je hrvatski ban Ivan Čiz, a kasnije i sam kralj Ludovk, potvrdio Šibeniku sve stare privilegije i slobode. Međutim, dok je kralj Ludovk formalno priznavao Šibeniku, kao i ostalim primorskim gradovima, punu autonomiju, dotle je on, kao izraziti predstavnik jakе centralne državne vlasti, u praksi nije poštivao. Kao u svim dalmatinskim gradovima, pa tako i u Šibeniku, kralj Ludovk se mješao ne samo u izbor kneza i sudaca nego čak i u izbor biskupa. Uvijek je težio da na sve te položaje u gradu ima osobe svoja povjerenja. Time je osiguravao za sebe značajne finansijske sredstva iz gradova i bio sigurniji da se neće ponoviti s gradovima na obali ono što se dogodilo za vrijeme njegova oca Karla Roberta, kada ih se na lak način domogla Venecija.

Vlast hrvatsko-ugarskog kralja Ludovka I, koju je on na istočnim

Herojski otpor Šibenika protiv mletačkog admirala Pisanija

obalema Jadrana uspostavio Zadarskim mirom 1358. godine, nije mogla biti definitivno ni potpuno sigurna od mletačke opasnosti. Ludovk nije uspio stvoriti pomorsku snagu, flotu, koja bi se mogla suprotstaviti svakome novom pokušaju Mlečana da se ponovo vrate na naše obale. Venecija je naprotiv ostala prva pomorska sila, od koje se Ludovk stalno bojao. Razumljivo je onda što je on nastojao da je u tome potkopa i oslabi, kad god mu se pružila prilika. Zbog toga se u novom ratu, koji je izbio između Denove i Venecije 1378. godine, kralj Ludovk odmah pridružio starom suparniku Venecije, Denovi i stavio joj na raspolaganje

PIŠE prof. Slavko GRUBIŠIĆ

sve svoje dalmatinske luke. Tako su u taj rat, koji se vodio između Denove i Venecije od 1378. do 1381. godine, uvučeni naši primorski gradovi, a istočna obala Jadrana postala je poprište teških sukoba.

Šibenik je u tom ratu bio nepomirljivo protiv Mlečana, pa je zbog toga doživio teška stradanja, kao nkada do toga vremena. Blo je to 28. listopada 1378. godine prigodom napada mletačkog admirala Vettorea Pisanija, koji je pod svaku cijenu htio da osvoji Šibenik. Opis toga napada i herojske odbrane Šibenčana nalazi se detaljno prikazan u knjizi »Memorie che possono servire alla vita di Vettor Pisani, nobile veneto«, štampanoj u Veneciji 1767. godine.

Vettor Pisani prvi je osvojio Kotor, kako bi spriječio Denovljane da se u tom vojnički važnom zaljevu učvrste. Odmah zatim uputio se na Zadar. U međuvremenu se denoveška flota prikupila u Trogiru. Događaji da je Šibenik slabo zaštićen, da je njegova posada vrlo mala, Pisani odlučio da ga napadne i osvoji. Rad toga prekine opsadu Zadra i doplovi s velikom flotom pred Šibenski kanal. Zatim uputi svoje poslanike u grad, koji su zatražili da se Šibenik preda. Pisanijevi parlamentarci, tražeći predaju grada, obćavali su blagostanje, zaštiću i poštovanje pravednosti. Sve je to bilo uzalud. Šibenčani su Pisanijem u parlamentarcima s ponosom odgovorili: »Predaja nam treba biti nametnuta mačem, a ne riječima«.

Nakon toga Pisani odlučio da uđe u šibensku luku sa svim svojim ratnim brodovima, vjerujući da će tako očiglednom demonstracijom ogromne sile zastrašiti Šibenčane i navesti ih na promjenu odluke koju su prije saopćili njegovim parlamentarcima. Sada uputi u grad svoja najvještijeg parlamentarca Lodovica Loredana, koji okupljenom gradskom vijeću i narodu reče: »Pisani vam se predstavlja noseći u jednoj ruci maslinovu granu, a u drugoj mač. Na vama je izbor. Ako u ovom času izaberete mir, osigurat ćete svoje živote i imovinu, a ako hoćete rat, zadesit će vas sudba na Kotoranu, kojih veći dio leži pod ruševinama svoga grada«. Ni ta prijetnja nije pokolebala Šibenčane. Oni su odgovorili da su odlučili braniti svoj grad do zadnje kapi krvi. Rasrdeni admiral otpočeo je zatim, 28. listopada 1378. godine, napad na Šibenik. Prvo je uništio male brodove u luci, potapljujući ih i ubijajući njihovu posadu, koja je pokušala spriječiti Pisanijevo »skrcavanje na obalu. Zatim je iskrcao mnogobrojnu pješadiju s ratnim materijalom pod zidine grada. Prvi pokušaj Mlečana da se uspru na zidine i utvrđena propao je, tako da je njihova vojska oklijevala da to ponovi. Na to Pisani dođe lično pod zidine s novim pojačanjem i spravama za probijanje zidina. Obeća i nagradu onima koji se istakne i prvi se uspne na šibenske utvrde i tu postavi mletački stijeg. Šibenčani su se očajno branili i odbili nekoliko novih, uvijek sve jačih juriša. Napokon Pisanijevim vojnicima pade za rukom da provale otvor na zidinama, kroz koji je najurla neprijateljska vojska. Tada t. rastvore gradska vrata i time osiguraju sebi nastup. Branitelji, malobrojna posada i mnogo građana, suprotstavljali su se napadačima u povezanom skvadrone, ali potiskivani nadmoćnošću neprijatelja uzimali su do trga kod današnjeg Svetog Jakova. Tu se na Mlečane srušila masa kamenja, vrele vode, strelica i vatre koju je narod sa prozora i krovova obližnjih kuća bacao po neprijateljskim vojnicima. Ipak su se branitelji morali povlaćti prema tvrđavi Svetoga Mihovila (današnje Svete Ane), da bi zatim prešli u protunapad i stierali Mlečane ponovo na trg kod katedrale, gdje se odigrala nova krvava bitka.

Napokon je Pisan ovladao gradom. Razuzdana mletačka soldateska razmrlala se po kućama, dućanima i radionicama, pljačkajući i paleći sve do čega je stigla. Ni time se nisu zadovoljili, već razjareni zbog herojskog otpora građana, okomili su se na ranjene, nemoćne starce, žene i djecu, mučili ih i ubijali. Ntko živ nije ostao u gradu, ukoliko se prije nije spasio bijegom u tvrđavu ili okoličnu grad. Bijegom je zamakao od sigurne smrti i tadašnji šibenski biskup Mate Crnota, kojega su svuda tražili izopijani Pisanijevi vojnici po biskupskoj palači i katedrali, držeći da je on bodrio Šibenčane na otpor. Nakon što je Pisani doznao da se denoveška flota uputila iz Trogira u pravcu Zadra, pripremi svoje galije i ispliovi, ostavivši opustošeni Šibenik u plamenu i ruševinama. Tako je Venecija okrutno kaznila borbenost starih Šibenčana, koji su time ispisali još jednu stranicu povjest. svoja grada nezaboravnim herojstvom.

Rat Denove i kralja Ludovka protiv Venecije potrajao je do 8. VIII 1381. godine, kada je bio zaključen mir u Turinu. On nije donio nikakvih teritorijalnih promjena na našoj obali. Mlečani su morali vratiti kralju Ludoviku Kotor i tako je uspostavljen status quo ante (stanje prije početka rata). Šibenik je i nadalje ostao u sastavu hrvatske države, u kojoj su se pripremale novi i veliki događaji, koji će se na kraju nesretno po nju završiti.

TKO JE BILA ČIKA

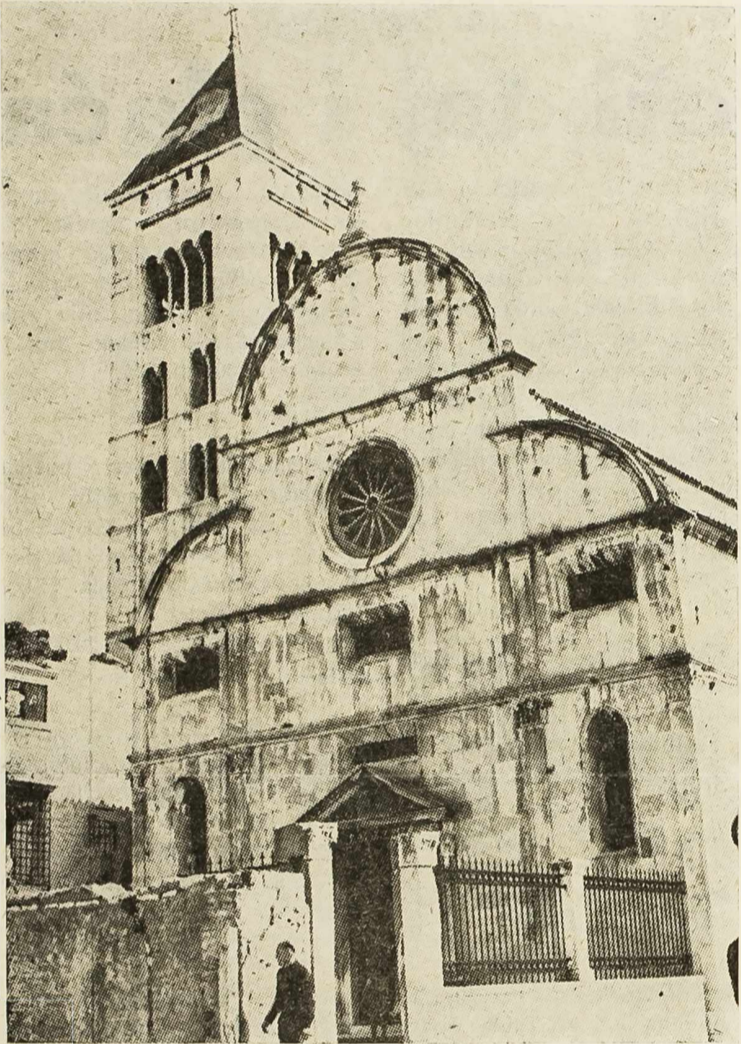
U vezi s njom prvi put se spominje ime našega grada

U vezi s njom prvi put se spominje ime našega grada. Zar je toliko značajno da se prvi put spomene ime nekog grada?

Ali kad od toga spomena prođe 900 godina, 9 stoljeća — štoto kažu učenici? Zar to nije dvanaestak i više dobrih ljudskih pokoljenja? Zar to nije povijest predašnjih?

Zvali su je... Eh, kako su je zvali? Ali pisali su je: Cicca! Da li se to čita: Čika ili Cika? Da li je Cicilija? Zar je to značajno?

Tako razmišljamo, a motor juri novoizgrađenom asfaltom trakom prema Zadru. Mimoilazimo ševrolete, kadilake, trkaća kola, izletnike u maslinicima, u škrapama, na raskršćima: dižu palac, mašu... Kolovoz je. Zar nije čudno da tek sad pišemo ono što smo saznali u kolovozu? Odgovor:

jedva je do toga došlo i u ovom broju. Istina, pitanje je bilo „jednostavno“: saznajte tko je Čika? Ima li o njoj nekih podataka? Svi su nam govorili da se obratimo Arheološkom muzeju u Zadru i opaticama benediktinskog samostana Sv. Marije. Obratili smo se, konzultirali, fotografirali, obišli stari srušeni samostan i dugo, dugo razmišljali o povijesti dugoj

Literarni mozaik

(nastavak)

NE IDEM SA VAMA

Ne idem sa vama u grad
da ne postanem bezimena na pločnicima.
Hoću da budem kćerka lutanja
i da nosim zelene haljine šuma,
da skupljam plodove jagoda
za igre što dolaze.

ŽELIKA DUNKIĆ

NIP „ŠTAMPA“ I
„SIBENSKI LIST“

čestitaju vam praznik

Dana Republike

i žele daljnje uspjehe u radu

9 stoljeća, o jednoj opatici čije se ime spominje uz ime našega grada. I napokon smo, a najviše preko „Zadarskog kartulara“ od Viktora Novaka i starih isprava, saznali:

— Čika, koja se u mnogim izvorima spominje kao sestra kralja Petra Krešimira IV, bila je, prema mnogim mišljenjima, prva osnivateljica ženskog benediktinskog samostana u Zadru — 1066. godine. Ali, neki tvrde da ona nije i prva poznata opatica toga samostana, jer da je samostan postojao i prije, možda za čitavih 150 godina. U najstarijem dijelu zgrade otkriven je, na primjer, natpis „Monastero Vecchio“, u kojem se kaže da je opatica Lampredija na troškove Draga, a u vrijeme u koje je on 920. godine bio izabran za gradskog priora, povećala taj stari samostan. Neki opet tvrde da u Zadru prije jedanaestog vijeka nije postojao nikakav ženski samostan, te da je prvi sagradila Čika, „sestra kralja Petra I Kresimira“, ili pak da ga je ona toliko obnovila — da je izbljedjelo i zaboravljeno sve ono što je prije toga postojalo. Zna se i to da je Čika bila na čelu samostana više od 30 godina.

Ušli smo u taj samostan. Bio je srušen od bombi iz prošlog rata. Sada je u toku restauriranja. Ljubazno nas je dočekao stari tumač i razvio priču. Svaka njegova riječ, rutinerski izrečena, kazivala je tajne isklešanog kamena i starih natpisa, savijanog željeza i mramora, nadsvodnjaka, skrovitih prijelaza, mračnih razrušenih ćelija i hodnika, kao da je vječno živio među tim ledenim odajama i tajnim životima.

— Čika je bila kćerka Duima i Vekeneg, a unuka zadarskog priora Madia. Iza ubijenog muža Andrije ostala je udovica... U povelji kralja Krešimira IV, kojom on na Božić 1066. godine u Sibeniku daje manastiru Sv. Marije „regiam libertatem“, a pred većim brojem crkvenih i svjetovnih dostojanstvenika, spominje se i ime Čika, koju darovatelj naziva „soror mea“... Čika je poslije 30 godina upravljanja ovim samostanom umrla vjerojatno već 1095. ili 1096. kako o tome govore samostanske kronike. Bila je pokopana u samostanskoj bazilici koju je ona dala izgraditi... Evo natpisa, pokazuje stari tumač i jednolično, ali glasno, vergla, prevodi, a onda dodaje: „Kapitulum je, po svemu sudeći, bio podignut za njene nasljednice kćerke Vekeneg...“ Obilazimo odaje, ćelije za prijeme, hodnike za skrivene prolaze, mjesta za molitve; sve iza željeznih mreža, čitavih okanaca, debelih tvrdih zidina... gdje pogledi ne dolaze, gdje sunce ne zalazi, gdje život vanjski ne dopire. Zastajemo pred vojnikom, pred napola zatranim vratima, i onda stari tumač počinje priču: „Za prošlog rata samostan je bombardiran. Opaticice su ispred Talijana sakrile vrijedne umjetnine, zapise i isprave u ovaj donji dio zvonika i zatrpale

vrata srušenim kamenjem, a onda noću svijećama stražarile naokolo. Zahvaljujući njima, sačuvalo se sve ono što je vrijedno, što je stvoreno od osnutka samostana do otprilike 1600. godine...“

Evo, podimo na zvonik, u ćeliju Vekeneg — poziva nas. Tu je stanovala. Vidite: na četiri kubična kapitela iznad kojih se nalaze plinte u obliku obrnute piramide uklesana su slova: R. CO-LLO-MAN-NVS („Rex Collomanus“ — „kralj Koloman“)... Freske pokrivaju sve četiri stijene ćelije i djelo su majstora — umjetnika. Ovo je bila raskošna ćelija za ono doba... U takvoj intimnoj prostoriji opaticice Vekeneg stalno je u njenu duhovnom i samostanskom životu bilo prisutno kraljevsko ime... O tome sve do danas postoji i samostanska legenda, koja kaže da je Vekeneg, kao udovica poslije smrti muža Dobroslava, pošla za kralja Kolomana... Penjemo se na zvonik još više. Prozori su uski, sa zidova otpala žbuka, odvaljen poneki kamen. Odatle gledamo ćelije drugih opatica, srušene, ali sa željeznim šipkama na prozorima... I misao luta: sa šarenih i golišavih turista koji ovamo navraćaju — u vrijeme prije 9 stoljeća, u vrijeme kad su opaticice sa svijećama noću dolazile u ruševinu da čuvaju svoju historiju... U onu noć kad su talijanski vojnici stali pred samostanska vrata s bajunetama na karabinama i prijetili da im se iznese „Sve što u samostanu ima!“ a najstarija opatica s vrata odgovorila: „Gospodo, samo preko mene mrtve!“

Prolaze pored nas neki Englezi i slušaju starog tumača. A nama je misao u Oxfordu, gdje se sada nalazi „Hore monasticae“ — opaticice Čike s ukrašenim početnim slovima i rajskom pticom (?), gdje se nalazi „Evangelium Vekenegae“, rukopis nastao c. 1096. ali opet s dugovratom i dugorepom elegantno ukrašenom pticom i drugim crtežima... Ide misao. Pogled zaustavljamo na epitafu opaticice Vekeneg u kapitolu samostana, danas razrušenoj odaji s nizom ukrašenog kamenja i ploča skupljenih na gomile, uspoređujemo dvije fotografije: onu predratnu i onu poslije rušenja, pa se pitamo: Koliko li je nepoznatih majstora umjetnika još više postalo nepoznato? Koliko historija mora početi iznova, da spašava ono kulturno blago koje je nemilice uništeno za vrijeme rata?

Odlazimo, ali pod dojmom utisaka još uvijek mislimo na majku Čiku i kćerku Vekenegu, na onaj dan kad je Čika došla na kraljevski dvor u Sibenik da za samostan Sv. Marije zatraži izuzetni privilegij oslobođenja od svih kraljevskih podavanja, poreza i fiskalnih obaveza, jer je taj dan i te kako značajan za naš grad, za njegovih 9 stoljeća i život dug dvanaest i više dobrih ljudskih pokoljenja.

J. Čelar i J. Grbelja

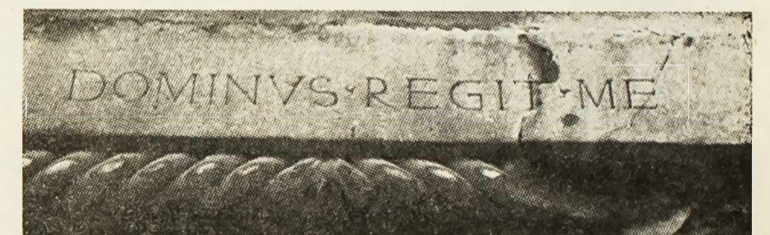
STARI NATPISI

Na šibenskim srednjovjekovnim kućama mogu se, pored mnogih grbova, naći i različiti natpisi, koji se obično nalaze uklesani u kamenu iznad glavnog portala.

Mnogi od tih natpisa pokazuju običaje onoga vremena: da se kuća i vlasnici zaštite od nevolja u životu, da se učine skromnima ili pak — da im različite moralne pouke budu uvijek pred očima. Ima, dakako, i tipično religioznih poruka.

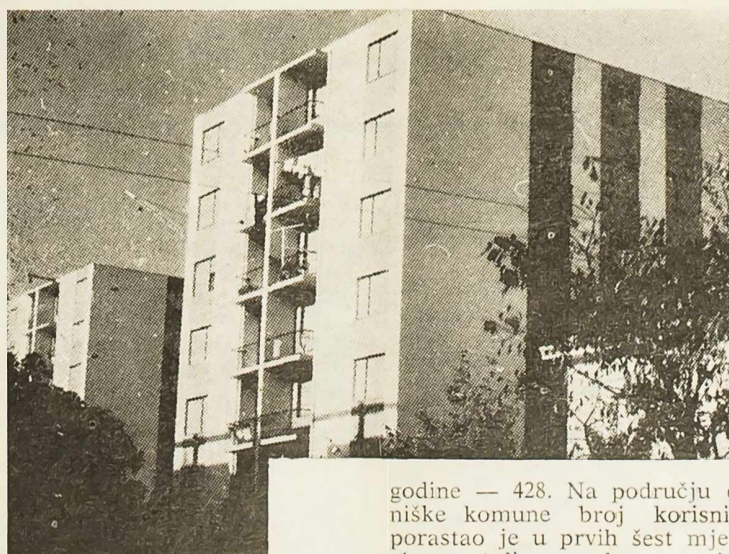
Na početku Ulice Jurja Dalmatinca, kod kuće — Tambača, nalazi se

nad vratima ovaj natpis: RECTE FACIENDO NEMINEM TIMEAS (»Ako činiš dobro, ničega se ne trebaš bojati«).

U Ulici Pavle-Pap Silje možemo pročitati ovu rečenicu: DOMINVS REGITE ME (»Gospodine, upravljaj sa mnom«) Nad portalom zgrade u kojoj je djelovala prva hrvatska općina iz 1875. godine i u kojoj su danas prostorije RKUD »Kolar« — nalazi se ovaj kratki natpis: MORITVRO SATIS, što bi značilo: smrtniku dovoljno. To podsjeća na kakav nadgrobni epitaf.

J. Č.

(nastavak sa 1. strane)

Prosječan broj korisnika zdravstvene zaštite na području komune Šibenik u prvih devet mjeseci prošle godine iznosio je 199, a za isto razdoblje 1965.

godine — 428. Na području drniške komune broj korisnika porastao je u prvih šest mjeseci ove godine u odnosu na isto razdoblje prošle godine za 54 posto. S tim u vezi iznijet ćemo konkretne podatke za područje komune Šibenik. Za prvih devet mjeseci prošle godine na i-

I DRUGA STRANA NEZAPOSLENOSTI

me ostvarivanja prava zdravstvene zaštite nezaposlenih osoba »oteklo« je 2 milijuna i 360 tisuća dinara, a do početka listopada ove godine 5 milijuna i 173 tisuće dinara.

Izdaci za novčanu naknadu na području šibenske komune za prvih devet mjeseci prošle godine iznosili su 10 milijuna i 433 tisuće dinara. Međutim, ti su se izdaci u istom razdoblju ove godine popeli na 26 milijuna i 131 tisuću dinara. Do povećanja izdataka došlo je naročito u kolovozu i rujnu ove godine, i to usljed otpuštanja većeg broja radnika u građevinskim radnim organizacijama — »Izgradnji« i »Asfaltu«. Interesantno je zabilježiti da je Zavod za

zapošljavanje za mjesec rujna ove godine izdao na ime novčanih naknada 4 milijuna i 769 tisuća dinara, dok je za ta prava putem doprinosa, dobio svega 3 milijuna i 590 tisuća dinara.

Ti podaci najrječitije govore da je situacija u pogledu zapošljavanja na našem području zbilja teška. S obzirom na činjenicu da su umanjene mogućnosti zapošljavanja na području komune, u posljednje se vrijeme osjeća sve veći pritisak radnika za odlazak na rad u inozemstvo. Dok je prošle godine — u toku čitavih dvanaest mjeseci — takav zahtjev podnijelo osamdesetak osoba, ove je godine samo u devet mjeseci primljeno 690 zahtjeva. D. B.

